

AZ ERDŐ

AZ 1862-BEN ALAPÍTOTT ERDÉSZETI LAPOK 121. ÉVFOLYAMA

1986. OKTÓBER • XXXV. ÉVFOLYAM 10. SZÁM

TARTALOM

Dr. Mátyás Vilmos: Tölgyfajok, -változatok és -hibridek Magyarországon	429
Mátyás Vilmos külföldi szakirodalmi elismeréséről (dr. Csapody István)	434
Százéves az Országos Erdészeti Egyesület budapesti volt székháza (dr. Kollwentz Ödön)	435
Első szakmai múzeumunk az egyesület székházában (Oroszi Sándor)	436
Szepesti András: Ismét az erdőfelújításról	439
Cebe Zoltán: Ültetvényeszerű erdőgazdálkodás	447
Dr. Szodfridt István: A termőhelyfeltárás jelene és a további teendők	454
Dr. Igmandy Zoltán, dr. Traser György, dr. Varga Ferenc, Vasas Ernő: Elpusztult kocsánytalan tölgyek évvýrűvizsgálata	457
A nevelővágások csőrölés vonzóloí (dr. Temesi Géza)	461
Végyszeres erdőápolás (dr. Kolonits József)	462
A MEM Erdészeti és Faipari Hivatalának nemzetközi kapcsolatai (Brokés Tamás)	466
Páll Miklós: Az erdősítesítési munkák hatékonyságának vizsgálata	470
Nem mindennapi találkozó (dr. Tompa Károly)	472
„A környezet állapota és védelme” (dr. Csötönyi József)	472
Es hogy van ma? (dr. Szász Tibor)	473
Szerzőinkhez (a szerkesztőség)	473

Címkép: KOLLER kötéldarus közelítés, VARUTA kiszállítás
A hátapon: Egyesületünk 100 éves, volt székháza

(Jérôme R. felvételei)

СОДЕРЖАНИЕ

Д-р В. Матъш: Виды, разновидности и гибриды дуба в Венгрии	429
Д-р Е. Коллвентц: Исполнилось 100 лет бывшему бурлапшткскому зданию Венгерского Лесного Общества	434
III. Ороси: Первые профессиональные музеи	436
А. Сепешти: Еще раз о лесовосстановлении	439
З. Цебе: Ведение плантационного лесного хозяйства	447
Д-р И. Содфридт: Обследование лесной условий местпроизрастания и дальнейшие шаги	454
Д-р З. Игманди и коллеги: Изучение годичных колец на стволах погибших деревьев бука скального	457
Д-р И. Колонитс: Химические ухода за лесом	462
Т. Брокеш: Международные связи Управления лесного хозяйства и деревообрабатывающей промышленности	466
М. Палл: Изучение эффективности лесокультурных работ	470

CONTENTS

Mátyás, V.: Oaks in Hungary: species, varieties, hybrids	429
Kollwentz, Ö.: 100th anniversary of the old headquarter of the National Association of Foresters	434
Oroszi, S.: The first Hungarian Museum for Forestry	436
Szepesti, A.: Once again: about stand reproduction	439
Cebe, Z.: Forest management in plantations	447
Szodfridt, I.: Investigating the forest sites: facts and tasks	454
Igmandy, Z. and al.: Annual ring analysis of perished Quercus robur L. trees	457
Kolonits, J.: Sylvicultural treatments with using chemical compounds	462
Brokés, T.: International relations of the Erdészeti és Faipari Hivatal (Department of Forestry)	466
Páll, M.: Investigations on the efficiency of forestation operations	470

AZ ERDŐ

Az Országos Erdészeti Egyesület kiadványa. Szerkesztő: dr. Solymos Rezső. A szerkesztőség címe: Budapest V., Kossuth L. tér 11. Levélcím: 1860. Budapest, MEM. EFH. Kiadja a Delta Szaklapkiadó Műszaki Szolgáltató Leányvállalat, 1442 Budapest VII., Garay u. 5. Telefon: 215-440. Felelős kiadó: dr. Varga György igazgató. Terjeszti a Magyar Posta. Előfizethető a hírlapkézbesítő hivataloknál és a Posta Hírlapelőfizetési és Lapellátási Irodáján (Budapest, József nádor tér 1. 1900), vagy átutalással a 215-96162 pénzforgalmi jelzőszámra. Egy szám ára 20,- Ft, előfizetés egy évre 240,- Ft. Külföldön terjeszti a KULTÚRA Könyv- és Hírlap Kereskedelmi Vállalat (Budapest, Pf. 149. H-1389) és a MAGYAR MÉDIA (Budapest, Pf. 279. H-1392). Az évi előfizetés ára: 7 dollár.

Révai Nyomda Egri Gyáregysége, Eger, 86 5036 Igazgató: Horváth Józsefné dr.

Index: 25 508

HU ISSN 0014-0031

DR. MÁTYÁS VILMOS

Tölgyfajok, -változatok és -hibridek Magyarországon

Máttyás Vilmos a szakmánknak felszabadulás utáni egyik legjelentősebb kutató egyénisége. A háború után kiterjesztője volt az Erdészeti Kísérleti Állomáson korábban megindult erdészeti szaporítómag-vizsgálatnak. Kezdeményezője és első szervezője az erdészeti maggazdálkodásnak. Megszervezte az erdei magvak országosan rendszeres vizsgálatát, meghatározta az erdei fajfajok magvainak célszerűen körülhatárolható származási és az ezekhez tartozó felhasználási körzeteket. Kijelölte a főbb fajfajok magtermesztő állományait, kialakította ezek fenntartásának, folyamatos utánpótlásának szabályait. Ebben a tárgykörben útmutatókat, szabályzatokat dolgozott ki.

Termelésszervezési munkássága mellett kutatói figyelmét — erdélyi indítással — a Kárpát-medence tölgyeinek megismerésére fordította. Kritikailag feldolgozta mindazt, amit e tájon a témáról írtak és közzétettek. Vállalkozott a tölgyfajok, -változatok és -hibridek szétválasztására — amitől botanikusaink sorra megfutamodtak — és ezt oly sikerrel vitte véghez, hogy Jávorka után még hosszú ideig legnagyobb botanikusunk — Soó Rezső — A MAGYAR FLÓRA ÉS VEGETÁCIÓ RENDSZERTANI—NÖVÉNY-FÖLDRAJZI KÉZIKÖNYVE IV. kötetében a tölgyek nemzetségének földolgozását reá bízta.

Máttyás tudományos eredményeit igyekezett a termelésnek átadni. Kéziratban megőrzött életművét kutatótársai rongyosra olvasták. A gyakorlatnak figyelmét legutóbb éppen lapunkban igyekezett ezekre felhívni (1983. 393—396. old.). Egészségének hanyatlását érezve, utolsó írásában is ezzel foglalkozik. Az itt következő tanulmányának megjelenését azonban már nem érthette meg, ez év július 2-án örökre távozott körünkből.

Erdőgazdasági üzemterveink — újabb erdőterveink — és egyéb nyilvántartásaink öt őshonos tölgyfajt (kocsányos, kocsánytalan, molyhos, magyar és csertölgyet) tartanak nyilván. A változatok közül a későn virító és szlavón származású kocsányostölgy állományokat csak részben mutatják ki. Tölgyeseink maggazdálkodási problémáinak kutatásával kapcsolatban, a magterme-

16 állományok felülvizsgálata alkalmával figyeltünk fel egyes új fajok, fajváltozatok, hibridek jelentőségére. Ezek ismeretének erdőgazdálkodási szempontból gyakorlati fontosságot kell tulajdonítanunk. A Cambridge-ben 1964-ben megjelent FLORA EUROPAEA már az új tölgyfajokat közli és magyarországi előfordulásukat megemlíti.

Őshonos tölgyfajaink száma ennek megfelelően ötről nyolcra emelkedett

A botanikusok és általunk begyűjtött példányok azonban csak az előfordulás tényét bizonyítják. Hogy milyen területen és az állományokban milyen eleggyel van képviselve az „új faj” azt a jövő kutatások kell felderítsék. Ugyancsak a jövőre vár az újabban elismert fajok, változatok, hibridek termőhelyigényének, fatermesztési értékkülönbségeinek meghatározása.

Első lépésként arra lenne szükség, hogy az új fajokat a természetben konkrétan meg tudjuk határozni. A faj, változat, hibrid pontos meghatározására elsősorban a magtermelés célját szolgáló törzskönyvezett állományokban van szükség, mivel ezek a legkiválóbb minőségű erdőrészek és a továbbtenyésztést szolgálják. Az elkülönítési lehetőségeket vizsgálva gyakorlatilag a levélalak jellege a meghatározó. Fontos, határozó jellege van a kupacsnak is, de termés nem mindig található. Törzsalak alapján egyedül a szlavontölgyeket különböztetjük meg. A kéreg a termőhely, a kor szerint nagyon változatos. Közismert természetesen a levélalak rendkívüli változatossága is — ez megnehezíti a meghatározást — ezért mindig a jellegzetes, a túlsúlyban lévő levélalakot kell meghatározónak venni.

Az egyes tölgyfajok, -változatok erdőgazdasági szempontból szükséges elkülönítését a következőkben foglalhatjuk össze:

KOCSÁNYOS TÖLGY (*Quercus robur* L.) elkülönített változatai a koránvirító, későnvirító hazai kocsányos tölgy, a szlavón tölgy, valamint annak korán- és későnvirágzó változatai. A különböző időben fakadó változatok elkülönítése csak szervezett fenológiai megfigyelésekkel lehetséges.

A szlavón tölgy törzsalakja, különleges ágszerkezete, kiváló fatermesztési tulajdonsága már régen felkeltette a szakemberek figyelmét. Koronája erdő-, valamint nyiladékszegélyen is aránylag szűk, a fa ágai nem fordulnak a szegély felé. A korona az állományban magasan feltolódik. A törzs egyenes, csúcsig követhető. A kéreg vékony, kéregrepedése sekélyebb, általában pirosas, hasonlít a cseréhez, de van lágyabb kérgű alakja is! A törzs keresztmetszete szabályosabb kör alakú. Fényigényesebb mint a közönséges kocsányos tölgy, ezért koronája — különösen zárt állásban — fejletlen. Jellegzetes alakja ellenére erdőterveink nem minden esetben különítik el. Sok kocsányos tölgyesként nyilvántartott erdőrészlet bizonyul szlavón tölgyesnek. Zömükben telepített kultúrállományok, csak a Dráva-lapályon fordulnak elő olyan szlavón tölgyesek, amelyek felépítésük és fafajösszetételük alapján őshonosnak tekinthetők. A Dunántúlon található a legszebb elit törzsek, de jobb állományai szétszórtan az egész ország területén megtalálhatók. A pontos megfigyelések hiányában a későn- és koránvirító állományoknak csak egy részét ismerjük. A kocsányos tölgyeknél a levélváll szíves-cimpás „auriculata” típusa a leggyakoribb.

MUZSDALY, VAGY KÓRIS TÖLGY (*Quercus petraea* [Matt.] Liebl.) a tőfaj, s melllette két „új faj” is előfordul:

ERDÉLYI KOCSÁNYTALAN TÖLGY (*Quercus polycarpa* Schur) a Nyugat-Dunántúl több helyén, a Bakonyban, a Mecsekben, a Vértestől a Gödöllői-

dombvidékig és a Mátrában, valamint újabban a Soproni-hegységben bizonyítottan előfordul. E délkelet-európai faj nyugat felé való elterjedésének erdőgazdasági jelentőségét még nem ismerjük eléggé.

DÁRDÁSKARÉLYŰ KOCSÁNYTALAN TÖLGY (*Quercus dalechampii* Ten.) a Soproni- és Kőszegi-hegységben, a Nyugat-Dunántúlon, a Bakonyban, Mecsekben, Pilisben, a Mátrában fordul elő és újabban a Sátor-hegységben is megtaláltam. Itteni kiváló állományai erdőgazdasági jelentőségét bizonyítják. E két utóbbi „új faj” nálunk gyakoribb, mint a tőfaj.

Az erdőgazdaságokban működő gyakorlati szakemberek segítségével országos herbáriumi anyagot állítottunk össze, melyben az új fajok megtalálhatók.

MOLYHOS TÖLGY az újabb felfogás értelmében két fajra oszlik. A *Quercus pubescens* Willd. a legváltozatosabb alakokban található herbáriummunkban, s ez megfelel a régi felismerésnek, hogy hibridizálódásra rendkívül hajlamos.

OLASZ MOLYHOS TÖLGY (*Quercus virgiliana* Ten.) a herbáriumi gyűjtésünk alapján bizonyíthatóan főleg a Gerecse, Vértes, Mecsek, Budai-hegyvidék, Gödöllői-dombvidék, Bükk-hegység területén azonosítható. Ez a faj is a szárazabb termőhelyeken él, de igényesebb mint a molyhos tölgy, s így erdőművelési szempontból indokolt az elkülönítése.

MAGYAR TÖLGY (*Quercus frainetto* Ten. syn. *Conferta* Kit.) hazai előfordulásait mesterséges telepítésként tartják nyilván. A Bükk-hegységben azonban a dácikus elemek jellegzetes fellépése, valamint a *Qu. Tabajdiana* és a *Qu. Tufae* magyar tölgy—kocsánytalan tölgy hibridek előfordulásai az őshonosság lehetőségére utalnak, s bár egyes telepített állományaiban neki meg nem felelő, főleg hűvösebb termőhelyeken fagykárrok észlelhetők, másutt igen szép állományai láthatók. Telepítését érdemes szorgalmazni. Ismert lelőhelyei: Keszthely, a Velencei-hegység, Zselic, Mekényes, Diósjenő, Pomáz, Kamaraerdő, Sopron-Rákpatak. A fontosabb hibridelőfordulások feltártak.

CSER (*Quercus cerris* L.) fafajváltozatai, a fehér és vörös cser kérdése tudományos irodalmunkban sok vitát eredményezett, amely még nincs lezárva. A fagylécmenetes, gyorsnövekedésű, jóalakú csereseink faanyagának felhasználhatósági lehetősége az iparban hódít, ezért a kérdést tovább kell kutatni.

TÖLGY HIBRIDJEINK

Az új fajok leírását A TÖLGYEK (szerk. Keresztesi B.: 1967) c. mű dendrológiai fejezete közli. A fejezet korlátozott terjedelme miatt ott a változatok és hibridek részletes ismertetését sajnos nem közölhettük. A hibridek gyakorlati felismerése különleges botanikai tudást igényel. Botanikusaink számos tölgyhibridet írtak le. Ezek erdőgazdasági jelentőségének tisztázása mai napig adósságunk. A heterözisfövény a természetben is tapasztalható. Így pl. a kocsánytalan és magyar tölgy hibridjének (*Qu. x Tabajdiana* Simk.) 50 éves korában hektáronként 28 m³-rel több fatömege van, mint a hasonló termőhelyen tenyésző kocsánytalan tölgynek. Tölgyeink változatai és hibridjei sajnos pusztulnak. Jelentőségük ismeretében a megmaradt értékes állományok, csoportok és egyedek fokozottabb védelmet igényelnek. Az értékes fajok ellenőrzött makkbegyűjtésének gondos megszervezésével, az utódállományok telepítésével lehetővé tesszük értékes, kiváló faanyagot termelő állományok alapítását.

A hibrid megnevezés a különböző szerzőknél nem egységes. Nevezik tranzi-

tus alaknak, átmenetnek, keverékfajnak, sőt „korcsnak”, közép fajnak is. Ha azt vizsgáljuk, hogy hazánk területén milyen tölgyfajok tenyésznek együtt, vagy közel egymáshoz, akkor elsősorban a kocsánytalan és kocsányos tölgy közös, vagy határtermőhelyeinek hibridálódási lehetőségeire kell gondoljunk. Másik ilyen terület a kocsánytalan tölgyek fajai között lehetséges, végül a kisebb területet elfoglaló molyhos tölgyek és egyéb környező, vagy egyben előforduló tölgyfajok közötti átmeneti alakok is gyakorlati jelentőségűek.

A kocsánytalan és kocsányos tölgyek tranzitus alakjainak felismerése és leírása 1813-ban kezdődött és 1886-tól *Borbás Vince* (†1905), *Simonkai Lajos* (†1910) munkásságát jelentette. Utóbbi halálával a magyar tölgykutatás hőskorszaka lezárult, s ezután már a trianoni békeszerződés nyomán román területekre jutott Erdély tölgyeit a román tudósok kutatták és írták le. *Borbás* és *Simonkai* idejében 20 taxon keletkezett, a románok korszakában 6, majd 3 az újabb magyar tölgykutatási korszakban (1970). A 157 év alatt 29 taxon.

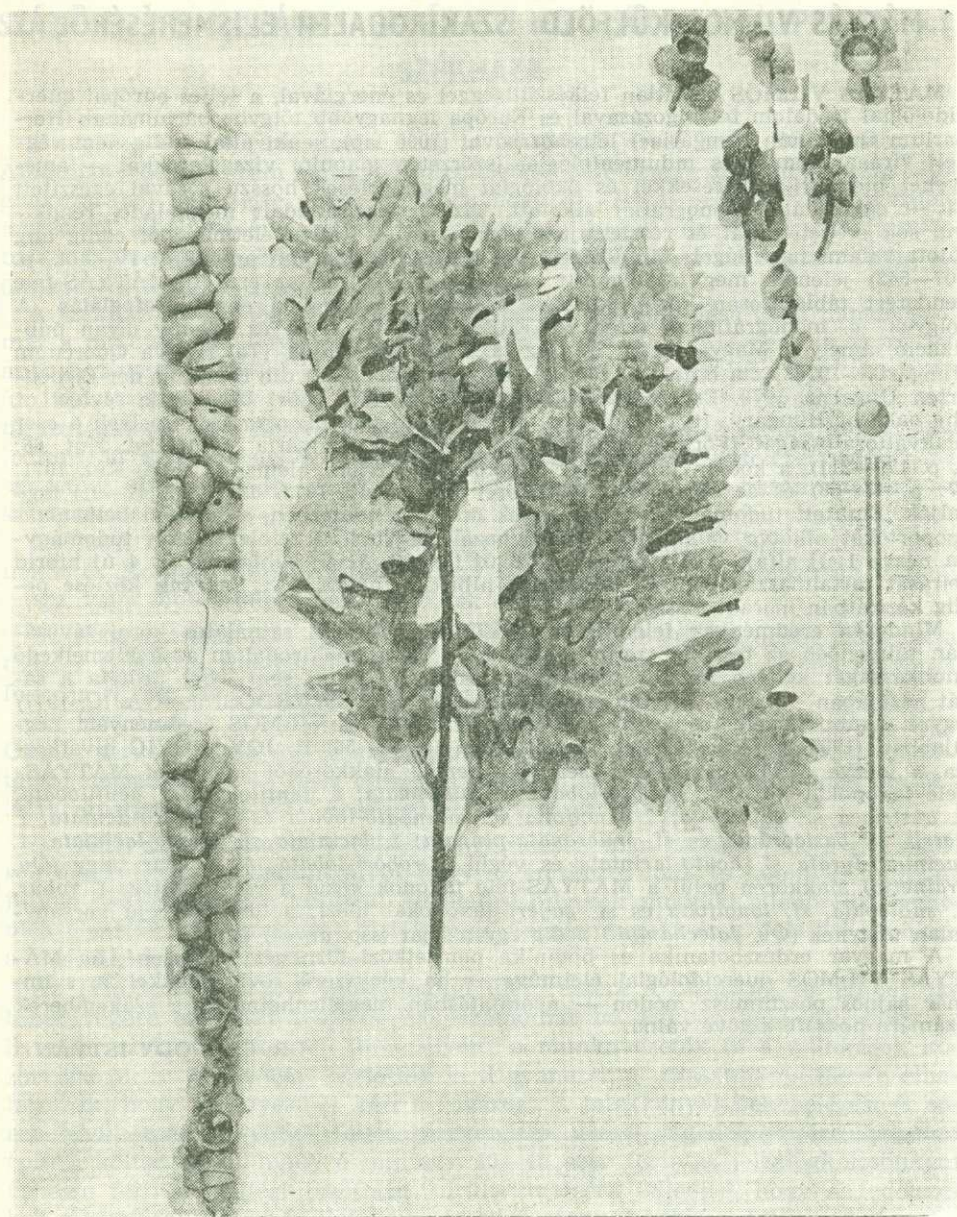
Lasch a BOT. ZTG. 1857 (416/f.)-ben 32 alakot írt le, *Ascherson* és *Grübner* SYNOPSIS-a 1911-ben 11-et. A nagy román flóramű, a FLORA RPR I. kötet (1953) a következő magyar köztes alakokat ismerteti és tárgyalja:

1. <i>Qu. Feketei</i> Simk. (variet.)	8. <i>Qu. Haynaldiana</i> Simk.
2. <i>Qu. Jahnii</i> Simk. (variet.)	9. <i>Qu. Heuffeli</i> Simk. (varietásként)
3. <i>Qu. Csatói</i> Borb.	10. <i>Qu. Kernerii</i> Simk.
4. <i>Qu. Tabajdiana</i> Simk.	11. <i>Qu. Dévensis</i> Simk.
5. <i>Qu. Tufae</i> Simk.	12. <i>Qu. Bedői</i> Borb. (szinonimaként)
6. <i>Qu. dacica</i> Borb.	13. <i>Qu. Széchenyiana</i> Borb.
7. <i>Qu. diversifrons</i> Borb.	14. <i>Qu. Budensis</i> Borb.

15. *Qu. Herculis* Borb. (szinonimaként)

Soó Rezső SYNOPSIS IV. köteté „keverékfajait” ismertetni mellőzöm, mivel műve közkézen forog. Mint „tudományos tanácsadó” az elmúlt időszak alatt az összes hibrideket részletesen ismertettem, 1970 után már csak két tranzitus alakot írtam le. Mindkettő kéziratban van és tudományos jelentésekben szerepel:

Quercus Budaiana mihi (1984) *Qu. polycarpa* x *Qu. dalechampii*. A Bükk-hegység mocsolyástelepi erdőzet területéről, a Kisgyőr 157/a erdőrészből gyűjtötte *Barcsi Matild* erdősz. Leveleinek csúcskaréja megnyúlt, feltétlen *dalechampii* jellegű, kisebb levelei határozottan a *polycarpa* fajra ütnek ún. mozaikhibrid. Az elliptikus-tojásdad levelek hossza (92)—110—130/146 max. mm, átlaguk 122 mm. A levélszélesség (58)—60—85/95 mm között változik, átlagban 77 mm. A levélnyel (15)—20—26/30, átlag 21 mm hosszú. A karéjok száma (3)—4—5—(7), a levélnyel $\frac{0}{100}$ =5,8. A levelek olajzöldek, fényesek, fonákjuk szürkészöld. Az erek hegyesszögben ágaznak el. A levelek „coriacea” típusúak. A váll kicsinyített, s enyhén füles, avagy legömbölyített ék alakú. Az „apex” nyelvszerű, mindenképpen *dalechampii* jellegű. A karéjok lekerekítettek, itt-ott kissé hegyesedők. Az öblök nyíltak, háromszög alakúak, kivételesen itt-ott zártabbak is. A levelek szárnyasan karéjostól szárnyasan hasított alakig változóak. Apró kupacsú és makkú, száraz termőhelyeken él. A termés ülő. A kupacs félgömb alakú, apró, 10—12 mm átmérőjű, vörösesbarna színű. Pikkelyei hosszú háromszög alakúak, de nem gibbosusak (púposak), mint a *Dalechampii*-nél. A makk igen apró, gömbölyded, 12×10 mm, fele áll ki a kupacsból. A rügyek kissé hegyesek. A hajtások bíborszínűek. Sűrű, kerekded lenticellái vannak, a stipulák itt-ott fennmaradók, fejlettek. (EXS. in HQH Nr 2246.) Az Északi-középhegység szárazságtűrő tranzitus alakja az erdélyi kocsánytalan tölgy és a dárdáskarélyú kocsánytalan tölgy között, s egyben bizonyítja a *Qu. Dalechampii* behatolását a mai ország területére.

Quercus Czáránii Máty. (*Frainetto* x *Dalechampii*) a szerző által összeállított országos tölgyherbárium 7981 lapján

A tölgyhibridek feltárása közel sem fejeződött be. A szerző 1985-ben egy gödöllői arborétumi példányban a magyar tölgy és dárdáskaréjú tölgy hibridjét fedezte fel, mely 15 éves korban már 1 kg makkot termett és erőteljes, hatalmas csemetéi vannak. Ez a *Quercus Czáránii* Mátyás (*Qu. Frainetto* ♀ x *Qu. Dalechampii* ♂) a szerző által összeállított országos tölgyherbárium 7981. lapján.

MÁTYÁS VILMOS KÜLFÖLDI SZAKIRODALMI ELISMERÉSÉRŐL

MÁTYÁS VILMOS hallatlan felkészültséggel és energiával, a teljes európai quercidológiai irodalom feldolgozásával és Európa legnagyobb tölgyherbáriumának (Herbarium Quercuum Hungariae) létrehozásával (7000 lap), senki által eddig nem végzett viráganatómiai és indumentológiai (szőrzetten alapuló) vizsgálatokkal — amelyeket biometriai mérésekkel és ökológiai megfigyelések hosszú sorával egészített ki — egyedülálló monográfiát alkotott. Tízezer kéziratoldalt meghaladó, rendkívül sok eredeti ábrát és részletrajzot tartalmazó ez irányú életművéből eddig alig látott valami napvilágot. Mindössze SOÓ REZSŐ Synopsis-ában (1970: IV. köt., p. 507—542) jelentek meg (átdolgozott csoportosításban, de az eredeti MÁTYÁS-féle rendszert táblázatosan közlő) kutatási eredményei; továbbá egy összefoglalás „A tölgyek” c. monográfiában (szerk.: KERESZTESI B., 1967) és néhány olyan publikáció, amelyek Magyarország új tölgytaxonjait tárgyalják [Taxa nova Quercuum Hungariae, 1970. Acta Botanica, 16: 329—361; Einführung in die Kenntnis der Eichenarten Ungarns, 1970, Erd. Kutatások, 66: 2, p. 61—68; Short taxonomic review of the oaks of Hungary, 1971. Erd. Kut. 67: 2, p. 55—68], ill. olyanok, amelyek a cser alakváltozatosságát (Formae diversae Qu. cerris in Hungaria, 1970, Erd. Kut. 66: 1, p. 179—211), a kocsánytalan tölgy alakkörének kritikai elemzését (Erd. Kut. 1971. 67: p. 43—68) és az olasz tölgy alakkörét (Erd. Kut. 1973. 69: 2, p. 47—91) taglalják. Említett tudományos közlemények önálló rendszerben, a fajokon belül alakcsoportokat alkotva valamennyi létező hazai tölgytaxont felölelik és a tudományra nézve 1 új alfajt, 1 új változatot, 26 új formát, 31 új subformát és 4 új hibrid leírását tartalmazzák, egy új, szenzációs hibrid, a *Quercus X Czaránii* közlése pedig kéziratban maradt vissza.

Mindezen eredmények felemlítését MÁTYÁS VILMOS sajnálatos korai távozásán túlmenően az teszi időszerűvé, hogy ha a hazai szakirodalom az ő kiemelkedő munkásságát kellően nem is méltányolta eddig — senki sem lehet próféta a saját hazájában — az új flóraművek külföldön (pl. ERDESI/ERDŐSI J.—GAJIC, 1977) egyre inkább figyelembe veszik, sőt átveszik MÁTYÁS VILMOS eredményeit. Legújabbban (1985) a Flora Serbica II. kötetében (p. 40—54) B. JOVANOVIĆ hivatkozva, s idézve MÁTYÁS V.-t, a cser (*Qu. cerris*) alakköréből az alábbi MÁTYÁS-féle taxonokat közli: *f. sinuato-lobata* sf. *mucronata*; *f. dentilobata* sf. *acutilobata*; *f. austriaca* sf. *sublobata*; *f. lancifolia* sf. *rotundato-lobata* és sf. *acuto-dentata*; *f. cerris* sf. *basicordata* és sf. *mucronata-pinnata*; *f. laciniata* sf. *lobato-laciniata*; *f. laciniato-lyrata* sf. *acuto-laciniata* és végül *f. robori-lobata*. A magyar tölgy (*Qu. frainetto*) alakkörén belül a MÁTYÁS-féle taxonok közül a var. *brevipes* f. *robur*, *f. sublobata*, *sf. longifolia* és *sf. gayeri* taxonokat idézi; a hegyeskaréjú kocsánytalan tölgynek (*Qu. dalechampii*) pedig egy alfaját (ssp. *aurea*) említi.

A magyar erdészbotanika és botanika nemzetközi hírnevét öregbítene, ha MÁTYÁS VILMOS quercidológiai életműve — ha kényszerű rövidítésekkel is, s immár sajnos posztumusz módon — nyomtatásban megjelenhetne és a szakemberek számára hozzáférhetővé válna.

DR. CSAPODY ISTVÁN

A lapban megjelent tanulmányok szerzői: Brokés Tamás főelőadó, MÉM EFH, Budapest; Cebe Zoltán erdőfelügyelő, Körmeny; dr. Csapody István környezetvédelmi főfelügyelő, OKTH, Sopron; dr. Igmándy Zoltán tanszékvezető egyetemi tanár, dékán, EFE, Sopron; dr. Kollwenz Ödön ny. erdőművelési osztályvezető, Pécs; dr. Kolonits József tud. főmunkatárs, ERTI, Mátrafüred; dr. Mátyás Vilmos volt ny. tud. főmunkatárs, Sopron; Oroszi Sándor erdőmérnök, muzeológus, Mezőgazdasági Múzeum, Budapest; Páll Miklós erdőművelési osztályvezető, Balaton-felvidéki EFAG, Balatonfüred; Szepesi András minisztériumi tanácsos, MÉM EFE, Budapest; dr. Szodfridt István tanszékvezető egyetemi tanár, EFE Sopron.

SZÁZÉVES AZ ORSZÁGOS ERDÉSZETI EGYESÜLET BUDAPESTI VOLT SZÉKHÁZA

A mai erdészgeneráció talán nem is emlékszik arra, hogy Budapesten, az Alkotmány utca 6. szám alatti háromemeletes épületet az erdésztársadalom közadakozásából létesítette abból a célból, hogy az Országos Erdészeti Egyesület megfelelő elhelyezésével munkáját hathatósan tudja végezni. Ez év júliusában száz éve annak, hogy egyesületünk ide beköltözött, decemberben pedig az ünnepélyes felavatásának centenáriuma lesz.

A székház építésének gondolata az egyesület megalakulása után hamarosan, már a múlt század hetvenes éveiben felmerült, de csak 1884-ben, az egyesület anyagi megerősödésével került napirendre. Az akkori vezetőség megkeresésére az 1884. évi november 12-i fővárosi közgyűlés a 732/884 kgy. szám alatti határozatával az 1030 helyrajzi számú városi telekből 231,22 n.ölet, négyszögölenkint 50 Ft-os árban, a vételár 10 év alatti törlesztési kötelezettségével, az egyesület részére eladta azzal a kikötéssel, hogy ezen egy háromemeletes — környezetet alakító — székház kerüljön felépítésre. Lássuk, hogyan is történt?

Az 1884. december 20-i választmányi ülés felhatalmazta *Bedő Albert* alelnököt és *Horváth Sándor* titkárt, hogy mint a székházépítő bizottság vezetői „egy, vagy több műépítéssel” lépjenek érintkezésbe.

Az 1885. március 25-i választmányi ülésen már az építőbizottság bemutatja *Czigler Győző* és *Berczik Gyula* terveit, s ezek közül a választmány *Cziglerét* fogadja el, 186 250 forint építésköltség-előiránnyal.

Az 1885. május 31-i ülésen az építési bizottság már beszámolhat arról, hogy *Czigler* terve alapján kiírta az egyes munkákat, hogy a vállalkozók árajánlatokat tegyenek. A 12 fajta munkára összesen 47 vállalkozó tette meg árajánlatát, amelyek közül a 12 legelőnyösebbet választották ki.

Az 1885. szeptember 15-i választmányi ülésen már beszámoltak a szerződések megkötéséről, valamint arról, hogy az építkezés föld- és kőműves munkáit június közepén meg is kezdték. Az építési munkák műszaki ellenőréül *Nendtvich Gusztáv* kir. mérnököt bízták meg. Szeptember 15-én a falazási munkák a második emeletig elkészültek.

Az 1885. december 20-i választmányi ülés részére a bizottság, az épület október végére elkészült tetőfedéséről számolhat be, egyben bejelenti, hogy az ilyenkor szokásos „koszorú ünnepélyen” a munkavezetők és a munkások között 506 forint 60 krajcárt osztottak ki. Ugyanezen a választmányi ülésen elhatározták, hogy az egyesület kéri a fővárost a telekkönyvi bekebelezésnek soron kívül, még a vételár teljes kiegyenlítése előtti engedélyezésére, hogy az építési költségekből hiányzó mintegy 40—45 ezer forintot jelzálogkölcsönként vehesse fel. Az építési bizottság körületekintésére jellemző, hogy a fedélszékek elkészülte után az épületet tűzkár ellen azonnal bebiztosította.

Az 1886. április 19-i választmányi ülésen az építési bizottság az épület elkészültét jelenthette azzal, hogy a székházat augusztus 1-én használatba veszik. A lakásokat kiadták és felhatalmazást kértek egy házmester felfogadására. A 151 helyiségből állott 21 910 légméterű épület egy év alatt minden nagyobb zökkenő nélkül épült fel.

A székház ünnepélyes felavatása az 1886. évi december 12-i közgyűlésen történt. Ezen a résztvevők részletes beszámolót kaptak az építkezés lefolyásáról. *Gróf Tisza Lajos*, az OEE akkori elnöke többek között a következőket mondotta:

„Az anyagi viszonyoknak ez a kedvező állása... főleg... és elsősorban azon önzetlen és más hazai testületek történetében alig előforduló támogatásnak köszönhető, melyben... az egyesület köré sorakozó szakemberek szűk anyagi viszonyok között is mindenben részesítették. Ennek... köszönhető, hogy az Országos Erdészeti Egyesület munkálkodásának első húsz évét egy olyan örök tulajdont képező székház felavatásával fejezheti be... amely az egyesületnek is minden igényt kielégítő helyiségeket nyújt a zavartalan munkálkodásra.”

A székház felépítése 194 437 forint 46 krajcárba került a berendezéssel együtt. A titkári beszámoló felemlítette, hogy egyesületünk ezen kezdeményezését az erdészetnek egyes nagyérdemű barátai támogatták, így a *Groedl Testvérek* cég a ház fedélszékei ingyen készítette el, a *Thonet Testvérek* cég pedig az egyesületi termék felszereléséhez szükséges 1200 forint értékű székkészletét féláron szállította.

Az épület kapuja felett egy favágó és *Diána* szobrai jelképezték az erdei munkát és a vadászatot. Az egyesület hivatali helyiségei a második emeleten voltak. Középen a közgyűlési terem, balra a kisterem a választmányi ülések számára, mellette az elnöki szoba. Jobbra az alelnököknek és a titkári hivatalnak három szobája. 1892-ig ebben az épületben volt az erdészeti múzeum is.

A korabeli leírás szerint az egyesület székháza az Alkotmány és a Honvéd utca sarkán áll a Lipót-városban az Új Épületen (Neugebäude) túl. Még távol a város szívéttől, de ha felépül az Országháza és eltakarodik az Új Épület, pad sorok fogják körül venni. Az akkori látnoki szavak valóra váltak, az Országház felépítése a terület beépítése megtörtént és ma már ez a rész Budapest szíve!

A székházat az egyesület több mint 60 évig használta. 1945 után néhány évig a földszinten az újonnan szervezett Budapesti Erdőigazgatóság végezte munkáját. A Közületeket Elhelyező Bizottság 1949 augusztusától az épületet a Külkereskedelmi Minisztérium részére utalta ki.

Dr. Kollwenz Ödön

ELSŐ SZAKMAI MÚZEUMUNK AZ EGYESÜLET SZÉKHÁZÁBAN

Az egyesület új székházának az építése, átadása lehetőséget adott arra is, hogy erdészeti múzeum létesüljön. Az Országos Magyar Gazdasági Egyesület „Köztelkén” 1871-től mintegy 20 éven át fennálló Gazdasági Múzeumot követően az erdészek múzeuma az első szakmai múzeumok között jött létre, így szakunk múltjának szempontjából külön is figyelmet érdemel.

Az erdészeti múzeum létesítésének ötlete *Piso Cornéltól* eredt, aki az 1882. évi máramarosi közgyűlés alkalmából *Bustyaházán* rendezett erdészeti bemutató sikerén felbuzdulva 1883-ban a következő indítványt terjesztette elő: „Hogy az orsz. erd. egy. minden irányban és tökéletesebben teljesíthesse maga elé kitűzött hazafias és tudományos feladatát, állíttassék össze és alapíttassék az egyesület kebelében, a szakba vágó gyűjteményekből és egyáltalában az erdészeti szakhoz tartozó tárgyakból egy egyesületi szakmúzeum, mely czélszerű és gyakorlati berendezése mellett könnyen áttekinthető módon gyakorlatilag is erősítse és gazdagítsa egyfelől az egyesületi tagok ismereteit és nyújtsa fogalmat másfelől minden érdeklődőnek azon tárgyakról, berendezések-

Az 1885. évi kiállítás egyik tárgya, 1961-től a Magyar Mezőgazdasági Múzeumban

ről, és eszközökről, melyek az erdőgazdaság körében használtak.” Az egyesület választmánya, majd az 1883. évi közgyűlése a múzeum alapítását össze kívánta kapcsolni a székház vételének, illetve építésének ügyével.

Ahogy haladt az új székház építése, úgy került egyre elérhetőbb közelbe az erdészeti múzeum megvalósításának a lehetősége is. Különösen az 1885. évi Budapesti Országos Kiállítás idején élénkült meg a múzeummal kapcsolatos érdeklődés. Piso Cornél a kiállításra felküldött rovar-, fag- és rügygyűjteményét felajánlotta a létesítendő múzeum számára. Luczenbacher Pál pedig az OEE közgyűlésén indítványt terjesztett be a kiállításon látott tárgyak egy részének megszerzésére. A kiállítás lebontása előtt háromtagú bizottság járta végig a csarnokokat, és összeírta a leendő múzeum céljára szóba jöhető tárgyakat. A megkeresett kiállítók jelentős része készségesen felajánlotta — legtöbbször az egész kiállítási anyagát — az erdészeti múzeum számára, így a gyűjtemény gyorsan gyarapodott. Mivel a székház még nem készült el, az eszközök ideiglenes elhelyezéséről kellett gondoskodni. Az épülő székházzal szemben lévő kereskedelmi akadémia igazgatósága átadta házuk alagsori helyiségeit, ahol a kiállításról megszerzett anyagot elhelyezhették.

„Együtt tekintve az összehordott tárgyakat — olvashatjuk a bizottság 1885. december havi jelentésében — kétségtelen, hogy gyűjtésünk magában véve még nem elégséges arra, hogy tervezett múzeumunk mindjárt kezdetben teljesen összeállítható, s nyilvános használatra átadható legyen, de annyit már is el lehet mondani felőle, hogy a meglevő anyag alapját képezheti a további gyűjtésnek.”

Amikor az 1886. évi közgyűlésen a múzeumi kérdésre került sor, a titkár jelenthette, hogy a tárgyakat áthordták az új épület alagsori helyiségeibe, kiállításuk az épület belső berendezésének (szekrények, tárlók) elkészültétől függ. Végül 1887-ben helyezhették el a tárgyakat kiállítási helyükön. Ugyan-

ekkor kiadtak egy gyűjteményjegyzéket is, amely alapján át lehet tekinteni a székház első berendezését, illetve a múzeumi tárgyak elhelyezését.

A Czigler Győző által tervezett bemutató legnagyobb tételét a *gróf Forgách Károly* által ajándékozott trófeagyűjtemény jelentette. 1887 októberéig 1756 darab különféle trófeát adott át az egyesületnek, sőt azok felszerelési költségeit is vállalta. A gróf a trófeákat eredetileg a Nemzeti Múzeumnak ajánlotta fel, onnan került át az OEE székházába úgy, hogy az alapszabályt az ajándékozó kikötésének megfelelően módosították: ha az OEE feloszlana, a trófeákat visszajuttatják a múzeum részére. (Később a trófeák egy része a Magyar Mezőgazdasági Múzeumba került.) A szarvas-, dám- és őzágancsok, mufloncsigák meghatározták az egész belső berendezés összhatását. A trófeákon kívül 15 festményt, illetve fényképet helyeztek el a szobákban. Az uralkodó és a trónörökös képén kívül láthatók voltak itt a Delibláti—homokpuszta erdősfítéséről és máramarosi tutajozásról készült fényképek.

A nagy tanácsteremben felállított könyvszekrények alsó részét fiókossá alakították. Ezekben a fiókokban helyezték el a *Magyarországon honos fák és cserjék gyűjteményét*, a *faszéngyűjteményt*, a *rügygyűjteményt*, a *maggyűjteményt*, a *rovargyűjteményt* és a *faminták gyűjteményét*. Kiegészítésükre, teljessé tételükre is volt lehetőség. Az összes, erdészetiileg jelentős fát, rovarot kívánták itt bemutatni.

Az erdészeti szerszám- és eszközgyűjteményt táblákra szerelve a folyosón állították ki. A hat táblán talajművelésben használatos tárgyakat, ültetési és ápolási eszközöket, fakitermelésben használt szerszámokat, közelítő- és szállítóeszközöket és a fafeldolgozásban alkalmazott tárgyakat láthattak itt a tagok és az egyesület vendégei. A könyvalakú *falemezgyűjteményt* az 1885. évi kiállítás anyagából a vallás- és közoktatásügyi miniszter letétként engedte át. Végül egyéb tárgyak, különleges vadkankoponya, medvefej, vadmacska is szerepeltek a bemutatóban. A kiállításra nem került anyag is jelentős volt, ugyanakkor ajándékozások folytán tovább gyarapodott a gyűjtemény. Az 1890. évi bécsi kiállítás anyagából például nagyon szép fejszegyűjtemény jutott az egyesület tulajdonába.

Az 1891-ben tartott közgyűlésen — a helyiségek takarítása és felújítása miatt — a gyűjtemény értékesítéséről, illetve az erdőéri szakiskolák közötti felosztásáról hoztak döntést.

Forgách Károly 1896-ban újabb agancsokat adott át, a milleneumi kiállítás tárgyaiból anyagukat többen is felajánlották, de azokat az egyesület elhelyezni nem tudta, hanem értékesítette és a befolyt összeggel a *Wagner Károly-alapítványt* növelte. Az egyesület székházába később bekerült értékes tárgyak (bútorok, festmények stb.) a berendezést gazdagították, de a szervezett gyűjtés, ezzel a hazai erdészeti múzeum ügye lehanyaglott.

Az erdőéri szakiskoláknak küldött anyag részbeni örököse a Magyar Mezőgazdasági Múzeum lett. Ásotthalomról 1961-ben került a Vajdahunyad-várba annak a gyűjteménynek egy része, amely az 1885. évi kiállítást követően az OEE gyűjteményét képezte. A szakiskolában maradt anyagból az iskola centenáriuma alkalmából kiállítást rendeztek, és állandó bemutatót létesítettek. A Vajdahunyad-várban pedig az új erdészeti kiállításon látható néhány, még az OEE gyűjteményéből származó tárgy. Így az első erdészeti múzeum anyaga tovább szolgálja a hazai muzeológiát, száz év múltán is tanúskodik az Országos Erdészeti Egyesületen belül elindult kezdeményezésről.

Oroszi Sándor

ISMÉT AZ ERDŐFELÚJÍTÁSRÓL

SZEPESI ANDRÁS

Az ERDŐ 1985. 5. számában foglalkoztam az erdőfelújítások helyzetével. A vizsgálat az 1976—1983 évek közötti időszakot ölelte fel. A VI. ötéves tervidőszak lezárását követően célszerű az 1976—1985 éveket, vagyis két tervidőszakot átölelően röviden áttekinteni az erdőfelújítások alakulását; ez egyúttal tájékoztatást ad az említett cikkben nem szereplő 1984., 1985. évek eredményeiről is.

A tanulmányban közölt számsorok az erdőfelügyelőségek számszaki mérleg-beszámolóí alapján, a MÉM ERSZ által összesített országos adatokból származnak. A táblázatokban az erdőfelújításnak azokat a legfontosabb számso-rait mutatom be, amelyek leginkább alkalmasak a végzett munka értékelésé-re. Szükségesnek tartom, hogy az országos adatsorok mellett az erdőfelújítás szempontjából meghatározó szektorok erdőfelújítási munkáját is bemutassam (1—4. táblázat). A számsorokból célszerű a következőket kiemelni.

Az összes erdő vonatkozásában

Az összes erdőben a 10 év alatt keletkezett aktuális kötelezettség 95%-át teljesítették első kivitelben és 85%-át adták át befejezettként. Az első kivitel elmaradása miatt az 1980. évi (V. ötéves terv utolsó éve) 13 340 ha üres terület 1985-re 18 465 ha-ra nőtt; a keletkezett kötelezettség növekedése és a befejezés ütemének az elmaradása miatt ugyancsak az 1980. évi 101 800 ha kötelezettség alá vont terület 1985-re 120 043 ha-ra nőtt. A kötelezettség alá vont terület növekedése 1980-tól 1985-ig 18 243 ha, míg a VI. ötéves tervidőszakban a keletkezett kötelezettség növekedése az V. ötéves tervihez viszonyítva 14 642 ha. Az utóbbi időben a befejezés ütemének a nem kielégítő voltát méginkább megvilágítja, hogy amíg az V. ötéves tervidőszakban 83 590 ha befejezett erdősítést adtak át, a VI. ötéves tervidőszakban annál kevesebbet, 81 470 ha-t, holott a kötelezettség alá vonás és az első kivitel növekedésével a befejezés ütemét is növelni kellett volna.

Az EFH erdőgazdaságok vonatkozásában

Az EFH erdőgazdaságok a 10 év alatt keletkezett aktuális kötelezettség 99%-át teljesítették az első kivitelben és 94%-át adták át befejezettként. Az 1980. évi 6142 ha üres terület 1985-re 6679 ha-ra, s az 1980. évi 57 944 ha folyamatban levő kötelezettség alá vont terület 1985-re 62 394 ha-ra nőtt. A kötelezettség alá vont terület növekedése 1980-tól 1985-ig 4450 ha, s ezzel szemben a VI. ötéves tervidőszakban a keletkezett kötelezettség halmozott növekedése az V. ötéves tervidőszakéhoz viszonyítva mindössze 746 ha. Tehát a keletkezett többlet kötelezettség itt sem indokolja a kötelezettség alá vont terület ilyen nagymértékű növekedését. Az összes erdőnél megállapíthatóhoz ha-

1. Az erdőfelújítás alakulása 1976—1985 — összes erdő

TENYÉSZLETI ÉV	KÉLTREKÉLT AKTUALIS KÖTELEZETTEL		KÖTELEZETTSÉG		SIKERESEN ERDŐGÜLT	TERÜLET KÖTELEZETT % ÁRNYÉK	BEPÉTEZETT				HÁTRALÉK							
	ÖSSZESEN	ÖRZEFEN	ALP VONT TERÜLET	ÜRES			HÁNY R. ÖRZÉS KÖTELEZETT % KÖRNYÖLT	KÖRNYÖLT % KÖRNYÖLT	H	E	K	T	A'	R	TÁRVÁGAI NYONAN		FELTÖRÖKÖZÉS NYONAN	
															ÖRZEFEN	ÖRZEFEN	MESENYR FÖLBE FÜGGE TER DEKAT GKES	MESENYR FÖLBE FÜGGE TER DEKAT GKES
1975/76	17464	14081	102603	15487	77	16666	95	15601	89	16	6,6	422	3468	294	1528	8335		
1976/77	17689	14611	99875	14114	68	17881	116	16543	107	16	6,0	328	4104	910	1388	8572		
1977/78	17481	14417	98612	13291	70	16844	96	17808	102	15	7,0	281	4192	682	990	7590		
1978/79	18332	14980	97475	12619	79	17209	94	17885	96	15	6,5	177	3868	943	910	7092		
1979/80	18658	15554	101800	13340	80	18710	100	16016	86	16	6,4	85	2942	907	765	5705		
ÖSSZESEN	89614					87200	97	83590	93									
ÉVI ÁTLAG	17924					17450		16718										
1980/81	19595	16556	103541	13591	-	18028	102	15905	81	15	6,1	810	2341	829	662	4767		
1981/82	20134	17057	109792	15090	-	20722	103	15381	76	15	6,1	924	2344	570	634	4436		
1982/83	20650	17573	112084	15806	82	19480	94	17109	83	15	6,2	556	2062	344	375	3444		
1983/84	20908	18008	116325	15948	81	19233	92	16271	78	15	6,8	557	2309	308	360	3673		
1984/85	20982	19957	120043	18465	81	18524	81	16804	73	14	6,6	678	258	351	368	4065		
ÖSSZESEN	101266					95987	92	81470	78									
ÉVI ÁTLAG	20853					19197		16294										
1976-1985	193890					183237	95	165060	85									
ÉVI ÁTLAG	19389					18324		16506										

2. Az rdőfelújítás alakulása 1976—1985 — EFH erdőgazdaságok

TENNYÉLTETI ÉV	KÉLTÉKZETT MÉRTÉKLET		KÖTELE- ZETTÉK		SIKERESEN ERDŐLT		ELSŐ KIVITEL		BEFEJEZETT			H Á T R A L É K						
	ÖSLELEN	KÖTELE- ZETTÉK	ÖSLE- BÖL	KÖTELE- ZETTÉK	KÖTELE- ZETTÉK	KÖTELE- ZETTÉK	KÖTELE- ZETTÉK	KÖTELE- ZETTÉK	KÖTELE- ZETTÉK	KÖTELE- ZETTÉK	KÖTELE- ZETTÉK	KÖTELE- ZETTÉK	TARVAZÁ- NYOMÁN		KÖTELE- ZETTÉK			
													ÖSLE- BÖL	KÖTELE- ZETTÉK	ÖSLE- BÖL	KÖTELE- ZETTÉK	ÖSLE- BÖL	KÖTELE- ZETTÉK
1975/76	10245	7694	61263	7434	77	10157	99	9424	92	1,6	6,5	397	78	1820	293	1185	3753	
1976/77	9986	7746	59734	6789	71	10368	117	9894	111	1,6	6,0	185	82	1974	789	1184	4024	
1977/78	9597	7141	58380	6527	71	9963	104	10754	112	1,5	7,4	182	29	2024	641	847	3723	
1978/79	10253	7787	57035	6017	80	9753	95	10424	102	1,6	6,8	158	7	1885	861	630	3541	
1979/80	10200	7454	57944	6142	80	10223	100	9727	95	1,6	6,5	161	13	1219	834	546	2823	
ÖSLELEN ÉVI ÁTLAG	50281 10056					50464 10092	100	50223 10045	100									
1980/81	10416	7840	58377	5812	—	10092	100	8961	89	1,5	6,7	94	24	946	676	528	2288	
1981/82	10064	7781	60223	6258	—	10652	106	8596	86	1,5	6,3	101	26	941	526	559	2153	
1982/83	9779	7478	59728	5632	83	10478	105	9251	95	1,5	6,4	33	22	822	320	306	1503	
1983/84	10276	8003	61329	5477	82	9655	94	8975	87	1,6	7,1	14	19	876	268	269	1446	
1984/85	10852	8577	62394	6679	82	9518	88	9276	85	1,4	6,8	44	34	844	345	261	1498	
ÖSLELEN ÉVI ÁTLAG	51027 10205					50195 10039	98	45069 9012	88									
1976-1985 ÉVI ÁTLAG	101308 10131					100659 10066	99	95282 9528	94									

3. Az erdőfelújítás alakulása 1976—1985 — állami gazdaságok

TENYÉVEDÉTI ÉV	MELTÁRSZOTT ÁRTALOS KÖTELEZETtség		KÖTELE- ZETtség		SIKERESEN ERDŐGÜLT		ELSŐ KIVITEL		B E F E J E Z E T T				H Á T R A L É K																								
	H	E	K	T	A	R	%	HA	%	TERÜLET	HÁNY M2 BÉRES KÖTELEZETT- TECHN.	TERÜLET	HÁNY M2 BÉRES KÖTELEZETT- TECHN.	KÖTELEZETT- TECHN.	KHFORDIOTT MUNKR	HTETÁSI IDŐ	H	E	K	T	A	R	TÁRVAZÁS NYOMÁSI		MELEGKÉRTÉS FELHŐZÉS ÜRES	BÉRES- ÉRTÉK ELMŰ- LANTÁRS	BÉREZE- TET EL- HÓDÓ- DÓZÁ	FEDETT- JECI- MIANT DÓZÁ	BÉRETE- KEL EL- HÓDÓ- DÓZÁ	ÖRSELEN							
																							ÖRSELEN	ÖRSELEN													
1975/76	567	563	2901	2901	820	98	378	67	352	62	61	82	209	33	117	2	1	209	33	117	2	1	362														
1976/77	569	566	3155	3155	995	77	466	82	357	63	19	88	216	27	198	-	-	216	27	198	-	-	444														
1977/78	800	798	3300	3300	1071	79	482	60	442	59	13	57	170	29	207	-	-	170	29	207	-	-	406														
1978/79	854	853	3625	3625	1188	77	648	74	513	60	13	56	146	14	194	-	-	146	14	194	-	-	354														
1979/80	1084	1023	4267	4267	1285	80	910	89	403	39	14	70	221	8	248	-	-	221	8	248	-	-	477														
ÖRSELEN	3814						2884	76	2097	55																											
EVI ÁTLAG	763						577		419																												
1980/81	1309	1309	4533	4533	1544	-	689	53	653	50	15	58	144	13	216	-	-	144	13	216	-	-	373														
1981/82	1330	1330	5673	5673	2067	-	1003	95	524	39	13	65	181	17	176	-	-	181	17	176	-	-	374														
1982/83	1928	1928	6447	6447	2386	78	992	51	527	27	14	56	78	27	248	-	-	78	27	248	-	-	353														
1983/84	1513	1512	7745	7745	2717	77	1390	92	519	34	19	74	98	19	263	-	-	98	23	263	-	-	384														
1984/85	1720	1718	8503	8503	2680	78	1361	79	470	27	15	65	183	17	206	-	-	183	17	206	-	-	406														
ÖRSELEN	7800						5435	70	2693	35																											
EVI ÁTLAG	1560						1087		539																												
1976-1985	11614						8319	72	4790	41																											
EVI ÁTLAG	1161						832		479																												

4. Az erdőfelújítás alakulása 1976—1985 — termelőszövetkezetek

TENYÉZÉSI ÉV	MELETKELT AKTUALIS MOTELZETTÉR		KÖTELE- ZETTÉGI		SIKERESEN ERŐSÜLT		ELŐ- KIVITEL		B E F E J E Z E T T				H Á T R A L É K									
	ÖRSE- TÉN		AL- VONT		ÜRES		TERÜLET		TERÜLET		KÖTELEZ- TÉS		RÉFORMOT		HÍTTÉRI		TÁRVÁRAZ NYOMÓK		FELÜTÖPÉSI NYOMÓK		ÖRSE- TÉN	
	BŐL TÁR.		TERÜLET		TERÜLET		TERÜLET		TERÜLET		KÖTELEZ- TÉS		KÖTELEZ- TÉS		KÖTELEZ- TÉS		KÖTELEZ- TÉS		KÖTELEZ- TÉS		KÖTELEZ- TÉS	
	H	E	K	T	A	R	%	HA	%	HA	%	HA	%	HA	%	HA	%	HA	%	HA	%	A'
1975/76	4449	4033	25073	5380	77	3988	90	3742	84	15	6,7	1713	94	892	-	-	-	-	-	-	-	2599
1976/77	3595	3355	24890	4916	79	4479	127	4005	108	17	4,2	1307	184	1405	51	129	51	129	51	129	51	3076
1977/78	4934	4525	24510	4432	80	4109	83	4484	91	14	6,2	923	211	1607	29	68	29	68	29	68	29	2838
1978/79	5015	4625	24610	4337	79	4480	89	4394	88	13	5,8	783	137	1448	73	67	73	67	73	67	73	2508
1979/80	5196	4783	24679	4690	80	5460	105	4100	79	15	6,0	539	56	1469	72	68	72	68	72	68	72	1904
ÖRSE- TÉN	23259					22716	98	20722	89													
ÉVI ÁTLAG	4652					4543		4444														
1980/81	6195	5850	27780	4997	-	4980	80	4345	90	14	5,9	504	108	1016	70	57	70	57	70	57	70	1755
1981/82	6597	6428	31268	5887	-	6973	101	4438	64	13	5,7	403	115	953	44	50	44	50	44	50	44	1865
1982/83	6819	6147	33345	6542	80	6394	94	5428	80	14	6,0	325	50	852	24	54	24	54	24	54	24	1305
1983/84	6907	6506	34678	6572	80	6200	90	4923	91	15	6,1	338	90	949	31	85	31	85	31	85	31	1493
1984/85	8001	7145	36023	7595	80	5803	73	5348	67	13	6,1	356	202	887	23	93	23	93	23	93	23	1564
ÖRSE- TÉN	34819					30350	87	24482	70													
ÉVI ÁTLAG	6964					6070		4876														
1976-1985	58078					53066	91	45204	78													
ÉVI ÁTLAG	5808					5307		4520														

sonló módon igen kedvezőtlen, hogy az V. ötéves tervidőszaki 50 233 ha befejezettel szemben a VI. ötéves tervidőszakban 5164 ha-ral kevesebbet, 45 059 ha befejezett erdőfelújítást adtak át az EFH erdőgazdaságok. A VII. ötéves tervidőszak fontos feladata, hogy a folyamatban levő erdőfelújítások állapotának a javításával az EFH erdőgazdaságok fokozatosan növeljék a befejezés ütemét azok az EFH erdőgazdaságok, amelyeknél elmaradás van.

Az állami gazdaságok vonatkozásában

Az állami gazdaságok a 10 év alatt keletkezett aktuális kötelezettség 72⁰/₀-át teljesítették első kivitelben és 41⁰/₀-át adták át befejezettként. Még kedvezőtlenebb a helyzet, ha külön vizsgáljuk a VI. ötéves tervidőszakot, amikor is a keletkezett aktuális kötelezettséggel szemben a teljesítés első kivitelben 70⁰/₀, befejezettként mindössze 35⁰/₀. Az 1985. évi 1285 ha üres terület 1985-re 2680 ha-ra, az 1980. évi 4267 ha folyamatban levő kötelezettség alá vont terület 1985-ig 8503 ha-ra nőtt. A kötelezettség alá vont terület növekedése 1980-tól 1985-ig 4236 ha, s ezzel szemben a VI. ötéves tervidőszakban a keletkezett aktuális kötelezettség növekedése 3986 ha. Kétségkívül igen nagy mértékű volt a keletkezett aktuális kötelezettség növekedése, ezt az egész vizsgált 10 évben nem tudta követni az első kivitel, s a befejezés pedig nyomasztóan elmaradt az évenként keletkezett aktuális kötelezettségtől. Igen kedvezőtlen, hogy a VI. ötéves tervidőszakban befejezett 2693 ha még az V. ötéves tervidőszakban keletkezett 3814 ha aktuális kötelezettség területét sem közelítette meg. Összességében, a legkedvezőtlenebb arányok az állami gazdaságoknál alakultak ki mind az első kivitel, mind a befejezés ütemében. A VII. ötéves tervidőszakban ezen a kedvezőtlen irányzaton feltétlenül változtatni kell.

A termelőszövetkezetek vonatkozásában

A termelőszövetkezetek a 10 év alatt keletkezett aktuális kötelezettség 91⁰/₀-át teljesítették első kivitelben és 78⁰/₀-át befejezettként. Az 1980. évi 4690 ha üres terület 1985-ig 7597 ha-ra, az 1980. évi 26 679 ha folyamatban levő kötelezettség alá vont terület 1985-ig 36 022 ha-ra nőtt. A kötelezettség alá vont terület növekedése 1980-tól 1985-ig 9344 ha, s ezzel szemben a VI. ötéves terv időszejében a keletkezett aktuális kötelezettség növekedése az V. ötéves tervidőszakhoz viszonyítva 11 560 ha. A termelőszövetkezeti szektorban — ha figyelembe vesszük az itteni hatéves átlagos befejezési időtartamot — a befejezés üteme még kielégítőnek mondható, de a 10 éves viszonylatban az első kivitelben az 5012 ha lemaradás — amelyből 4469 ha a VI. ötéves tervidőszakra esik — a keletkezett aktuális kötelezettséghez viszonyítva, már kedvezőtlen eredmény. A befejezés üteme ebben a szektorban kétségtelenül nőtt a VI. ötéves tervidőszakban az V. ötéves tervidőszakhoz viszonyítva; figyelembe véve a kötelezettség alá vont terület nagyarányú növekedését, a következő években a befejezés ütemét, az első kivitel lemaradásának a felszámolása mellett, jelentősen fokozni kell.

Az állami erdő- és vadgazdaságok vonatkozásában

A még jelentős erdőterületet kezelő állami erdő- és vadgazdaságok a 10 évet áttekintve mind az első kivitelben, mind a befejezés ütemében időarányosan teljesítették feladataikat; számottatva lemaradás egyik vonatkozásban sincs. Helyzetüket kétségtelenül megkönnyítette, hogy az V. ötéves tervidőszakban keletkezett 7305 ha aktuális kötelezettséggel szemben a VI. ötéves tervidő-

5. Fafaj(csoport)-ok aránya az első kivitelű és a befejezett erdőfelújításokban —
összes erdő

Évek	MÉR- TÉK- EGY.	T		CS EKL		B		A		NNY FFÜ		NNY ELL		EF		FF		LF EGYF		ÖSSZESEN	
		EK	BEF	EK	BEF	EK	BEF	EK	BEF	EK	BEF	EK	BEF	EK	BEF	EK	BEF	EK	BEF	EK	BEF
1976-80	HA %	20478 23	17852 21	7495 9	6908 8	3131 4	2905 4	24084 28	21845 26	9097 10	7240 9	5019 6	4976 6	11095 13	15297 18	3006 3	3094 4	3845 4	3473 4	87250 100	83590 100
1981-85	HA %	20484 21	11865 15	8890 9	7581 9	3846 4	1970 2	32390 34	30161 37	9400 10	6354 8	6981 7	6491 8	6842 7	10327 13	3225 4	2630 3	3921 4	4091 5	95987 100	81470 100
1976-85	HA %	40962 22	29717 18	16385 9	14489 9	6977 4	4875 3	56482 31	52006 32	18497 10	13594 8	12000 7	11467 7	17937 10	25624 15	6231 3	5724 3	7766 4	7564 5	183237 100	165060 100

6. Fafaj(csoport)-ok aránya az első kivitelű és a befejezett erdőfelújításokban — EFH erdőgazdaságok

Évek	MÉR- TÉK- EGYS.	T		CS EKL		B		A		NNY FFÜ		NNY ELL		EF		FF		LF EGYF		ÖSSZESEN	
		EK	BEF	EK	BEF	EK	BEF	EK	BEF	EK	BEF	EK	BEF	EK	BEF	EK	BEF	EK	BEF	EK	BEF
1976-80	HA %	13866 28	12503 25	4870 10	4108 8	2502 5	2424 5	10762 21	9814 20	3736 7	3112 6	2487 5	3032 6	7353 15	10318 21	2193 4	2259 4	2695 5	2648 5	50464 100	50223 100
1981-85	HA %	13412 27	8401 19	5176 10	4499 10	3078 6	1620 4	12998 26	12776 28	3531 7	2939 6	2424 5	2847 6	4434 9	7034 16	2259 4	1930 4	2883 6	3013 7	50195 100	45059 100
1976-85	HA %	27278 27	20906 22	10046 10	8607 9	5580 6	4040 4	23760 23	22593 24	7267 7	6051 6	4911 5	5879 6	11787 12	17352 18	4452 4	4189 5	5578 6	5661 6	100659 100	95282 100

szakban a keletkezett aktuális kötelezettség 6360 ha, vagyis közel ezer ha-ral kevesebb volt.

*

A hátralékok csökkentése 1983-mal bezáróan jó ütemben haladt, de 1984-től megtorpant; az utolsó két évben ismét nőtt a hátralék. Ez várható volt, mivel az utóbbi öt évben az összes erdőben az első kivitel csak 1982-ben haladta meg a keletkezett aktuális kötelezettséget, a befejezett pedig minden évben messze alatta maradt.

A természetes mag, sarj és a mesterséges aránya az 1985. évi befejezett erdőfelújításokban a következő:

	Természetes		Mesterséges
	mag	sarj %	
Összes erdőben	11	33	56
EFH EG-ok erdeiben	13	24	63
ÁEVG-ok erdeiben	10	37	53
ÁG-ok erdeiben	—	27	73
Tsz-ek erdeiben	6	50	44

Megállapítható, hogy változatlanul magas a sarj és igen alacsony a természetes mag aránya a befejezettként átadott erdőszítésekben.

A fafaj (-csoport) arányok alakulásáról a két tervidőszakban és a 10 évre az 5. és 6. táblázat ad tájékoztatást. A táblázatokban az első kivitelű és a befejezett erdőfelújítások összesített adatai szerepelnek. Látható itt, hogy különösen a tölgnél van nagy eltolódás az első kivitelű és a befejezettként átadott területek között a befejezett rovására. Ez abszolút számértékben meghaladja a 11 ezer ha-t, de százalékosan is 4⁰/₀ a különbség. Hasonló módon kedvezőtlen a helyzet mind abszolút, mind százalékos számértékekben a bükk és a nemenyár esetében. Mindhárom fafaj (-csoport)-nál különösen a VI. öt-éves tervidőszakban maradt el a befejezés üteme az első kivitelétől. Ezekkel szemben erdeifenyőből jóval több a befejezettként átadott, mint az első kivitel területe. Szükséges, hogy a problémával érintett minden gazdálkodó a saját területén és az erdőfelügyelőségek is vizsgálják meg, hogy mi az oka a fafajarányok eltolódásának az első kivitelűtől a befejezésig. Az indokolatlan és esetleg a szakszerűtlen munkából eredő fafajeltolódásokat fokozatosan meg kell szüntetni.

Összességében megállapítható, hogy az előző cikkemben ismertett állapothoz viszonyítva az erdőfelújítás helyzetében számottevő változás nem történt. Az abban vázolt kedvezőtlen tendenciák továbbra is fennállnak.

A VII. ötéves tervidőszakban a magyar erdőszet egyik legfontosabb feladata lesz az erdőfelújításban jelentkező kedvezőtlen jelenségeket megállítani, majd kedvező irányba fordítani.

Az erdők fenntartásának és bővítésének pénzügyi rendjéről szóló 16/1985. MÉM—PM—ÁH együttes rendelet ugyancsak abban a szellemben készült, hogy kedvező irányba terelje az erdőfelújítási munkát, és ennek révén teljesen biztosítsuk a magyar erdők bővített újratermelését. A rendeletben a gazdálkodók érdekeltsége két irányban, de egy cél érdekében jelentkezik: egyrészt nőttek az egységárak, szélesedett a minőségi felár köre, másrészt szigorodtak a szankciók. Az egyik oldal a jó munka eredményeként az eddiginél több pénzt juttathat a gazdálkodóknak, a másik az eddiginél több pénzt vehet ki a zsebéből; mindnyájunk, az egész társadalom közös érdeke, hogy az előbbi valósuljon meg.

ÜLTETVÉNSZERŰ ERDŐGAZDÁLKODÁS

CEBE ZOLTÁN

Mind az erdészársadalom, mind a nagyközönség körében vitára ad okot az erdőgazdálkodás módja, a természetszerű, vagy az ettől eltérőnek előtérbe kerülése. E vita akkor válik értelmetlennek, ha valaki csak az egyik, vagy a másik mellé teszi le a voksát, azt ismeri el egyedüli üdvözítő módszernek. Az erdőgazdálkodó a mai munkaerő, pénzügyi és technikai adottságok között nem gazdálkodhat csak természetszerűen, neki többet kell nyújtania, olcsóbban és termékenyebben, mint amit a természet önként felkínál. Szüksős körülményei folytán esetleg nem is tudja teljes mértékben kihasználni a természet által felkínáltakat. Hiába lehet egy száraló üzemmód termékenyebb, bizonyos nagyságrenden felül a kezelést nem lehet megoldani a jelenlegi műszaki és munkaerő-ellátottság mellett. Kompromisszum keresése a megoldás. A komoly értéket adó, több funkciót ellátó erdőterületeket a legintenzívebben kell kezelni, az esetek nagy részében kultúrerdőket kell létesíteni és fenntartani, amelyekben kevés munkaerővel és ráfordítással lehet elérni a kívánt célt.

Az erdők hármaskörű funkcióját el kell látni, de csak úgy, hogy a legfontosabb, a gazdasági, a faanyagtermesztési maradéktalanul érvényesüljön. Komolyabb mérvű faanyagellátási gondok esetén képtelenség a többi funkció zavartalan betöltése. Gondoskodnunk kell tehát nagy fatermésű erdőkről, amelyek maradéktalanul kiszolgálják az ipar és a lakosság igényét. Az így létesítendő erdőkben a nagy fatermést gyorsan hozó fafajokra kell támaszkodnunk. Természetesen ezek a nyárok, az akác, és a fenyők. Az első két fafaj termelési kérdései megoldottak, most a fenyőkkel szeretnék foglalkozni.

Az eddig létesített kultúrerdők tulajdonképpen utánozni próbálták a természetes erdőket, és ezzel sokszor lemondunk azokról a lehetőségekről, melyeket a modern technika alkalmazása nyújt. Nagyon sok terület van, ahol a talaj- és terepviszonyok nem is adnak más lehetőséget. Itt nem marad más, mint továbbra is utánozni a természetet, legfeljebb befolyásolni a termelési cél érdekében. Ha tízezer csemetét ültetünk 1 hektárra, 1×1 méteres hálózatban, akkor elvetjük a gépi ápolás lehetőségét és előre vetítjük a két-három tisztítás és az egy-két törzskiválasztó gyérités nehéz, munkaigényes munkáját, mely csak alacsonyabb rendű, értéktelen választékot szolgáltat. Ezt a hátrányt küszöböli ki a tághálózatú, nagy csemetével történő ültetvénszerű erdők létesítése.

Az ipari erdőnek, ültetvénynek is nevezhető ilyen erdő lényege, nagyméretű, burkoltgyökerű anyaggal, tághálózatban való (2,5—2,8 m) ültetés, hogy a gépi ápolás teljesen megoldott legyen, se tisztításra, se törzskiválasztó gyéritésre ne kerüljön sor, a növedék csak értékes fapalástra rakódjon le, ne legyen a munkáknál „áfga” korszak.

Erre a munkára a fenyők a legalkalmasabbak, főképp a luc-, a jegenye-, a duglasz-, az egzóták, de az erdei- és a feketefenyő is alkalmazható. Fő cél a tömegtermelés, de valószínűleg elérhető jóminőségű iparifa is.

A rátóti ültetvény kísérlet

Az itt felsoroltak feltevésnek tűnnek, azonban olyan szerencsés helyzetben vagyunk, hogy az elképzelést már meg is valósítottuk és 15 éve tartó kísérlet — illetve üzemi munka — eredményeiről számolhatunk be.

Az erdőfelügyelőségek megalakulása után sok termelőszövetkezet erdőgazdálkodása okozott komoly gondot. Főképp az erdősítések eredménye volt több helyen nem kielégíthető. Látható volt, hogy a meglévő körülmények nem teszik lehetővé az eddigi módszerek alkalmazását, így új módszereket szeretünk volna kipróbálni. Erre a célra a rátóti „Fenyvesalja” Mgtsz-t találtuk a legmegfelelőbbnek, illetve itt voltak a körülmények a legkényszerítőbbek.

Rátót Vas megyében, Szentgotthárd térségében fekszik. Évi csapadék mennyisége 700 milliméter, erdőtalaja pseudogleyes barna, a telepítésre átadott területen rendszerint lepusztult „A” szinttel.

A munkaerőhiány, szakszerűtlen vezetés, a nagy vadkár ezeken a területeken siralmas erdőfelújításokat eredményezett, de nagy területű parlag területek is erdősítésre vártak. Az eddigi sikertelenség alapján merült fel a gondolat, hogy itt próbálkozzunk egy újszerű eljárással, amely siker esetén követendő példa lehet.

A megoldást a tághálózatú, nagy csemetés, ültetvényszerű erdőgazdálkodás bevezetése jelentette. Indokoltságát a kényszerítő körülményekben és a lehetőségekben láttuk. Ezek a következők voltak:

- *Kényszerítő körülmények* — a rendkívüli vadkár, a korábbi rossz szakmai munka (ültetés rossz minősége, hiányos csemetetekezelés, ápolások elmaradása) és a feladatok rendkívüli nagysága (elmaradt felújítások, parlag területek).
- *Lehetőségek* — nem erdész szakember vezette az erdészeti ágazatot, így nem voltak szakmai előítéletei; a felvevő piac közelsége, amely nagymértékben igényli a fenyőanyagot (saját fűrésztelep, NYFK); az mgtsz vezetőségének lelkes hozzáállása, a megfelelő nagyságú terület rendelkezésre bocsátása, a kezdetben nagy csemetenyerési lehetőség a régebbi erdősítésekben.

Tehát volt kényszerítő körülmény, és volt lehetőség. A gazdálkodó számára a várható előnyök voltak a legfontosabbak, azok, melyek segítették munkáját. A munka előnyeit két részben próbáltuk összefoglalni:

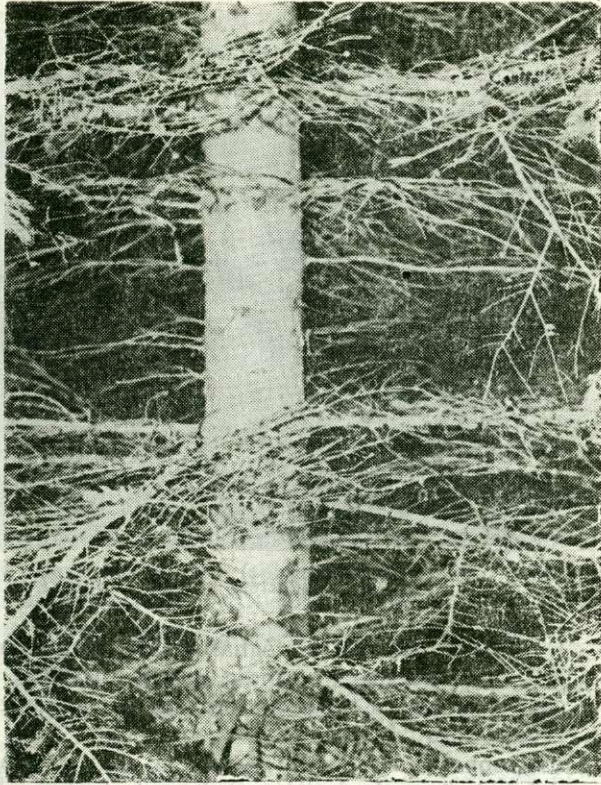
- *rövidlejáratú előnyök*, melyek a munkák sikeres elvégzését, a kevés munkával végezhető ápolást és négy éven belüli átadást biztosítják,
- *hosszú lejáratú előnyök*, melyek a jövőre nézve mutatnak kedvező eredményt.

Nézzük ezeket az előnyöket részletesen:

Rövidlejáratú előny, hogy

- az erdősítési időszak megnyújtható, a fagymentes időszaktól május végéig tart;
- gyakorlatilag nincs vadkár, mert egy bizonyos csemetenagyságon felül a vad nem károsít, illetve a csekély csemeteszámban következtében könnyű a védekezés;
- a rossz minőségű (pipás, gyökérszáradásos) ültetés kiküszöbölhető;
- a csemetenevelés részben megtakarítható;
- az ápolások megtakaríthatók, illetve gépesíthetők;
- az átadási idő meggyorsítható, a pótlások elmaradnak vagy gyakorlatilag teljesen minimálisra redukálódnak;
- a vegyszerezési, erdővédelmi munkák könnyebbé válnak.

Az erőteljes ágasság véd
fiatal korban a vad ká-
rosításától

Ezek az előnyök mind maradéktalanul megvalósultak. A jövőre vonatkozó kedvező hatásokat is meghatároztuk, és azok már most beigazolódni látszanak, sőt olyan hatásokkal is kiegészülnek, melyekre nem is gondoltunk.

Hosszú lejáratú előnyök:

- a tisztítások és az első törzskiválasztó gyéritések elmaradása;
- a további nevelő vágások csökkentése és sablonossá tétele;
- a sablonos gyéritések teljesen gépesíthetők, nem kívánnak szakértelmet, elmarad a közelítésnél a megmaradó állomány sérülése, a viszonylag kevés számú tuskó vegyi kezelése olcsón és biztonságosan megoldható;
- szabályos az évgyűrűk növelése a hálózat, így a szabályos korona következtében, s az évgyűrű nagysága is állandó;
- az intenzív növekedés hatására fokozott a növekedés;
- a növedék értékes törzsekre rakódik, elkerülhető a rőzsekorszak, a gyéritési faanyag teljesen felhasználható;
- egészséges, egyenletes korona kialakulása folytán nagyméretű a gyökérvégződés is, így nagyobb az ellenállás a szélöntéssel, más károsítással szemben;
- esetleges talajsavanyodás esetén a talajok műtrágyázása, meszezése gépi munkával megoldható;
- a nagy zöldtű tömeg lehetőséget ad a biomassza későbbi gazdaságos felhasználására;
- az állomány teljesen egyenletes, így kiválóan alkalmas célválaszték termelésére, s ez nagy mértékben fokozhatja a kitermelés gazdaságosságát;

Fontos a telepítési hálózat pontos kitűzése és betartása

- a növedék zömmel a véghasználati állományra fog rakódni, így a vágáskor szabályozásával mindig a legértékesebb pillanatban tudjuk a végvágást elvégezni, a túltartás sem okozhat gondot;
- a vágásforduló lerövidül;
- nagyobb területek bevonásával a nagy fatömeget — főképp rostfát — feldolgozó üzemek faellátását hosszú évekre előre biztonságosan lehet tervezni;
- egzóta fafajok bevonásával még komolyabb eredményeket lehet elérni.

A gyakorlatban mi a *lucfenyőt* használtuk eddig, kisebb területen próbálkoztunk erdeifenyővel. Nemesített anyag esetén feltétlenül használható az erdeifenyő is. Vadvédelem esetén természetesen kiváló a douglas, jegenyefenyő, vörösfenyő. A nemesítés ugyancsak döntő, hisz a nemesített anyag összes jó tulajdonságát itt lehet jól kihasználni és mivel ritkán kerül ültetésre, kevés anyag szükséges a drága nemesített anyagból, és nem kerül ki belőle értéktelen anyag a nevelővágások folyamán.

A vázolt iparszerű erdőgazdálkodás hangoztatása kissé idegen a mostani helyzetben, amikor a természetszerű erdőgazdálkodást tartják általában az egyedül üdvözítőnek. Ez sokszor igaz is, de a kettő nem lehet meg egymás nélkül. Természetes, hogy dombvidékeinken, tölgyes, bükkös termőhelyeinken nem fogunk ültetvényszerű erdőgazdálkodást folytatni, de szerintem Szombathely közelében, hol hatalmas a fatömeg felvevő bázisa, közepes vagy közepesen rosszabb termőhelyeken bűn nem olyan állományokat létesíteni, melyek olcsón és célszerűen szolgálják ki az ipart. A hagyományosan ültetett erdeink úgyis csak halványan utánozzák a természetszerű erdeinket, sokszor hatalmas költség és munkaerő-ráfordítással sem adnak megfelelő eredményt.

Az ültetvényeket létesítés után bemutattuk szakembergárdánknak és meg kell mondani, elég nagy ellenállásba ütköztek a látottak. A viták és ellenérvek most sem csitultak, az érzelem, a múlthoz, a megszokotthoz való kötődés erősebb az értelemnél, de ez talán nem is olyan nagy hiba, mert sok felkapott és megbukott divatirányzat hiúsult meg ezen a konzervativizmuson.

Melyek is voltak az ellenérvek? Ismertetem ezeket, és megadom a választ is azonnal az eddigi tapasztalatok alapján, mert valószínű, hogy az újabb ültetvények létesítésekor mindig újra és újra felmerülnek:

— *Lucfenyő esetén elmarad a karácsonyfa-kitermelés lehetősége.* Ez igaz, de a mai viszonyok közt lassan már nem járható út az állományból való karácsonyfa-szedés. A sűrű állományok úgylis csak kevés és rossz minőségű karácsonyfát adtak.

— *Az ültetés munkaerőigényesebb, költségesebb, nagyobb szervezést kíván.* Az egyes csemeték elültetése valóban drágább, de jóval kevesebb csemetét igényel, így ez kiegyenlítődik. A kitűzést pontosan kell elvégezni. A fejlettebb technológia nagyobb fegyelmet kíván. Az ültetési idő azonban megnövelhető, így mindenre jut idő.

— *Az ültetvény később záródik,* így sok, eddig nem tapasztalható károsító fellépésével kell számolni. Ezt nem tapasztaltuk, de a rendkívül gyorsan növő, egészséges állomány gyakrabban, gyorsabban borítja a talajt, mint a sokszor pótolta, gyakran visszavágotta, elhúzódó erdősitések. A lehulló tűk meglepően hamar elindítják a humuszképzést még a telepítésekben is.

— *Gyökeres talajon nehéz a szabályos hálózat kitűzése és a nagyobb gödrök ásása.* Ez is megoldható, csak arra kell vigyázni, hogy abban az irányban, melyben a későbbi munkák gépei mozognak (sorban) nem szabad engedményt tenni. A sorban már engedélyezhető a tuskók, kövek miatti kisebb távolságtérés. A gödörösítést a megerősített traktoros gödörfúrók nagy termelékenységgel el tudják végezni.

— *Egyes fák kiesésekor nagy hézag keletkezik.* (Az állomány érzékeny a lopásra.) Ha nem csoportos a lopás, az állomány hamar benövi a hézagot.

— *Nagyon erős az ágasodás.* Az első években ez határozottan előny, mert ez az egyik biztosíték a vadkár ellen. Később aztán megindul az erőteljes ágfeltisztulás. Különbözik a hagyományosan, sűrűn telepített fenyvesek ágfeltisztulása sem indul meg korábban. Meglepő módon az ágak sem vastagabbak, mint a hagyományos állományoknál.

— *Elmarad az előhasználati fatömeg,* a népgazdaság később jut faanyaghoz. Tapasztalataink szerint a lucfenyvesek tisztítási faanyaga legtöbb esetben a sűrű fiatalosban marad. Sokszor az első törzskiválasztó gyéritések anyagának is csak egészen kis százaléka hasznosul.

— *A megtermelt faanyag minősége gyöngébb lesz.* A kitermelt törzsből vett minták mutatják, hogy az évgyűrűk egyenletesebbek, és mivel a gyérités is sablonos lesz, az egyenletes vastagságú és szabályos alakzatú évgyűrűszerkezet továbbra is fenntartható, a szilárdság egyik leglényegesebb előfeltétele pedig a szerkezet egyöntetűsége.

— *Az erdő elveszti természetes jellegét.* Ez sem igaz, az erdőszélek erősen ágasak, így néhány év múlva már nem észlelhetők a merev sorok. Ezenkívül az erdő esztétikai értékét a legtöbb esetben a nyiladékok, az erdőszegélyek, a tisztások, a sétautak nyomvonalvezetése adja meg. Ez tervszerű munkával könnyen kialakítható. A nyiladék szegélyezésre kiválóan alkalmas néhány sor nyír, vörösfenyő vagy egyéb lombos fafaj. Egyébként nem hiszem, hogy rosszul ápolt, száradékkal teli, bozótos aljú, járhatatlan természetes erdő olyan nagy esztétikai élményt nyújt.

— *Közjóléti hasznosítása nem megoldható.* A fentiek szerint jobban, mint a régi típusú erdőgazdálkodásnál, mert hamarabb lehet elérni nagyobb magassági növekedést, nagyobb zöld tömeget ad esztétikai értéket és a térbeli rend, melyet ez a gazdálkodás biztosít, jobban befolyásolhatja a tömegek mozgását, irányítását, alkalmazkodását az erdőgazdálkodáshoz.

Gasztony 8 C. erdőrészlet

Pótlásokra a legtöbb esetben nem került sor, vagy ha szükséges volt, akkor valami technológiai hiba történt (vegyszer túladagolás, traktor átjárás). Vadkár sehol sem mutatkozik, a területek mindenütt a jó fejlődés képét mutatják, pedig a telepítés a lehető legrosszabb minőségű parlagokon történt.

De nézzük meg az eddigi munkát a számok függvényében. A felvételeket *Kutas Lajos* erdőmérnök és *Lang József* erdősztechnikus végezte:

Gasztony 8 C. pseudogleyes barna erdőtalaj, csapadék kb. 700 mm/év, telepítés állomány alól szedett, gyenge minőségű LF-csemetével parlag területen, 2,8×2,8 m hálózatban.

Méretük 15 éves korban:

törzsszám	1252 db/ha
átl. magasság	12 m
átl. átmérő	15 cm
átl. fatérfogat	187 m ³ /ha
átl. növedék	12,5 m ³ /ha

Az elért fatérfogat messze meghaladja a megfelelő korú fatermési táblák adatait, megközelítőleg olyan eredményeket értünk el 15 éves korra, mint a modelltáblázat körülbelül 23—24 éves korra irányoz elő. Ezt — az ültetést kivéve — gyakorlatilag emberi beavatkozás nélkül érjük el (a modelltábla legalább három belenyúlást ír elő ilyen méretek elérésére), az állományunk egyenletes, majdnem teljesen értékesíthető, jó minőségű, egészséges faanyagot ad. A vágásérettségi kor teljesen nyitott, a célválaszték termelésének függvénye. Mivel a felújítás költsége aránylag alacsony, így a felújítási költség még akkor sem túlságosan nagy, ha kis vágásérettségi korra oszlik el.

A TERMŐHELYFELTÁRÁS JELENE ÉS A TOVÁBBI TEENDŐK

DR. SZODFRIDT ISTVÁN

Az erdészeti termőhelyfeltárás hazánkban már a két világháború között jelentős eredményeket ért el, ezeket a hagyományokat sikerült az ötvenes években tovább fejleszteni. Az erdőtipológiának — mint a termőhelyértékelés közvetett eszközének — gyakorlatba ültetése, később a termőhelyfeltárás közvetlen módszereire épülő eljárások alkalmazása és ezek eredményeként kidolgozott, most már közel két évtizede sikerrel alkalmazott termőhelytípus rendszerezés megadja a lehetőséget ahhoz, hogy ez a tudományág valóban termelődörvé váljék, a gyakorlati gazdálkodás hatékony segítője, a kockázat csökkentője legyen és segítse az erdészeti politikai célok sikeres meghatározását.

A termőhelyfeltárás jelentősége az erdőgazdálkodás majd minden területén fellelhető. Most csupán arra kívánok rámutatni, hogy rövidesen nemzetközi keretek között kell az erdők egészségi állapotát rendszeresen értékelnünk (ezzel AZ ERDŐ 1986. májusi számában Gerely Ferenc írása foglalkozott). A kellő értékeléshez azt kell mindjárt az elején tisztáznunk, vajon a szóban forgó és károsított fafaj termőhelyén van-e, neki való körülmények között tenyészik-e? A felvetődő kérdés megválaszolásának egyetlen gyors lehetősége pedig úgy adott, ha minden erdőnkéről rendelkezünk

termőhelytérképpel.

E vonatkozásban nem lehetünk nyugodtak, bár néhány erdőtervezési iroda régóta módszeresen foglalkozik ezzel a feladattal, másutt inkább arra várnak, hogy a véghasználati és erdőtelepítési területeken kötelezően előírt közvetlen termőhelyfeltárás eredményei majd valamikor kiadnak egy nagyobb területre érvényes termőhelytérképet. Ez helyes elképzelés lenne és költségkímélő is, azonban az élet gyors eredményt kíván és a leírt megoldás csak nagyon hosszú idő után adja a kívánt térképet. Országos termőhelytérkép egyelőre tehát még nincs, készítése is a szükségesnél sokkal lassabban halad.

De hogyan állunk

az üzem keretei közötti termőhelyfeltáró

munkával? Korábbi előírások szükségessé tették, hogy az erdészetek erdőművelési műszaki vezetői a végvágásra és felújításra váró állományokban részletes termőhelyfeltárást készítsenek. Ehhez a szakszemélyzet és a kézi jellegű talajlaborok is rendelkezésre álltak. Később ez úgy módosult, hogy az erdőtervezők készítik ezt a munkát, ezért feleslegessé vált az erdőművelési műszaki vezetők ilyen foglalkoztatása. A kiszolgáló kézi laborok is lassan leépültek. Ennek következménye a gazdálkodói szemléletben és tapasztalatban jelentkező károsodás is. Másszóval: a korábbi gyakorlat szerint az erdőművelő számos megfigyeléssel gazdagodhatott, szakmai ismeretei bővültek és ezek el-

sősorban az erdőművelési tevékenység körében forintban is kifejezhető termelőerővé alakultak. Most ennek a lehetősége szűkült.

A termőhelyfeltárás mai fontosabb üzemi bázisa az erdőtervezés keretei között van.

Az erdőtervezési irodák közül néhány termőhelyi speciális fákat is foglalkoztat, ezek a gondjukra bízott területek termőhelyi sajátosságait, a feltárás módszereit alaposan ismerik és igen hasznos tapasztalatokra tehetnek szert a gazdálkodás tervezését illetően is. Másutt minden erdőtervező működnek, akik az erdőleltározáson és készletfelméréseken kívül még a termőhelyfeltárást is maguk végzik. A speciális ismeretanyag ezért kevésbé juthat birtokukba, másrészt a határidőre készülő tervezési munkák a termőhelyi adatok elemlyült elemzését, értékelését sem teszik mindig lehetővé számukra. Az erdőtervekben az egyes erdőrészek termőhelyi leírását szolgáló rovatok kitöltése kötelező, ez el is készül, ám nem egyszer nem közvetlen feltárás, hanem inkább becslésnek nevezhető valószínűsítés szerint.

A tényleges feltárás elmaradásának nem a szakmai közöny, hanem inkább az az objektív sajátosság az okozója, hogy talajgödör ásásra manapság alig lehet embert találni. Ha van, aki erre szánja magát, jobban kamatoztatja munkarejét, ha maszek kertekben kerítésoszlopnak és gödröt vagy hasonló munkát végez. Márpedig a gödörásás egyelőre még mindig nélkülözhetetlen eszköze a termőhelyfeltárásnak még akkor is, ha próbálkozunk talajfúrók és különféle indikátorok segítségével hívásával is (a vegetáció, még inkább az erdőállomány összetétele, növekedési képessége és a dendrometriai mérceként felhasználható fatermési táblák lehetnek értékes és helyenként kellő pontosságú információk adói).

A leírt, nem túl rózsásnak tűnő képet ki kell még egészítenem egy nem különben kevés derűlátásra okot adó ténnyel, mégpedig

a termőhelyismerettan egyetemi oktatásának

lehetőségeivel. Ehhez röviden csak annyit, hogy az egyetemi oktatásban egykoron szereplő és e témakörben jól kamatoztatható tudományágak oktatása (geológia, erdészeti talajmikrobiológia) más tárgyak javára kiszorultak az oktatási programból, pontosabban témakörüket egyszeri, háromórás előadás keretében tudjuk csak enciklopédikus formában hallgatóinknak bemutatni. A kevésnél is kevesebb lehetőséget még inkább nehezíti az a körülmény, hogy heti gyakorlati óráink száma is a korábbi háromról kettőre csökkent, ez pedig laboratóriumi gyakorlatok, és a tudomány gyakorlati alkalmazásba vételehez nélkülözhetetlen terepi gyakorlat lehetőségét annyira leszűkítette, hogy így teljes értékű oktatást ma már nem vagyunk képesek nyújtani.

MI A TEENDŐ?

A nagyon kedvezőtlen helyzet értékelésénél leragadni, a korábbi kedvező helyzet idézgetésével nem mehetünk előre, ezért próbáljunk néhány teendőt felsorakoztatni a helyzet javítására:

— Helyes lenne termőhelyi adatbankot létesíteni, célszerűen az erdőtervezés keretei között. Másszóval: ha bármely szakember, erdőtervező, kutató, oktató vagy akár egyetemi hallgató készít termőhelyfeltárást, arról legyen köteles megfelelő formában, kialakított nyomtatványon egypéldányos tájékoztatást adni az erdőtervezés erre kijelölt részlegének.

— Helyes lenne, ha az erdőtervezők véghasználati vagy erdőtelepítési területeken végzett termőhelyfeltáró munkájukat az illetékes gazdálkodó szerv erdőművelési teendőiért felelős szakemberrel közösen végeznék.

— Az erdőtervezési irodák keretei között termőhelyfeltáró specialistákat kellene működtetni, akik ezért a munkaért felelősek és zavartalan munkájukhoz megkapják mindazt a segítséget, amely nélkül nem tudják feladataikat ellátni (gépkocsi, laborok, legalább alapvizsgálati kapacitással, laboráns stá tusz stb.).

— Gyakorlatban kellene foglalkozni a talajgödör ásás kiváltásának lehetőségeivel és ezek pontossági határaival. Vagyis a fúrós megoldások, növények és a növényzet indikátor szerepének alaposabb megismerése, az állományok növekedése és a termőhely tényezői közötti összefüggés jobb ismeretét szolgáló adatok gyűjtése lenne szükséges.

— Helyes lenne országosan több, jellegzetes helyen mintaterületeket kijelölni, ezeken különféle termőhelytérképezési módszereket lehetne összehasonlítani, értékelni.

— A közvetlen módszerekkel feltárt termőhelyek értékelését szolgáló objektív módszereket (pl. a hy-összeg, Babos-féle termőhelyi index alkalmazása stb) tanulmányozni kellene.

— Természetes növényzettel és fafajösszetétellel rendelkező állományokat kellene kijelölni és bennük sokoldalú ökológiai, termőhelyi vizsgálatokat folytatni. Ez kiterjedhetne a talajmikrobiológiai, humusztartalmi és más kérdések tisztázására is.

— Szaktanfolyamokat kellene szervezni a termőhelyi ismeretek szélesebb körű elterjesztése érdekében. Ezekben nem csak a közvetlen termőhelyfeltárás módszerei, hanem a laboratóriumi manuális készség fejlesztése és módszerek megismerése, terepi gyakorlatok, valamint táperővisszapótlási ismeretek is helyet kellene kapjanak.

— Jobban kellene támaszkodni az agrotopográfiai térképek anyagára.

— Ellenőrző programot kellene készíteni és ha az megvan, ellenőrizni vele a termőhelyet, a durva hibákat kiszűrni.

— A felsőfokú szakoktatásban a gyakorlati foglalkozások számát növelni és azok időbeni elosztását jobban kellene megvalósítani (itt arra gondolok, hogy hatékonyabb az idő kihasználása, ha nem két órát, hanem összevontan több órát tarthatunk, ezt esetleg a növénytan gyakorlatokkal, vagy más gyakorlati tárgy óráival koordinálva).

— Előnyös lenne, ha hallgatóink nyári üzemi gyakorlataiban az erdőtervezési irodák eddig is készséggel nyújtott támogatását felhasználva nagyobb helyet kapna a termőhelyfeltárási munkákban való részvétel, az ezek tapasztalatiról készített beszámoló.

Az elmondottak semmiképpen nem törekedhetnek teljességre, hiszen nem szóltunk az erdészeti termőhelykutató feladatairól és egyéb, ezzel összefüggő kérdésekről. Csupán a figyelmet szeretnénk volna arra irányítani, hogy az egész erdőgazdálkodásban meghatározó szerepű tudományág gyakorlati alkalmazása milyen gondokkal küszködik és okkal-móddal ezeken miként lehetne javítani.

DR. IGMÁNDY ZOLTÁN,
DR. TRASER GYÖRGY,
DR. VARGA FERENC, VASAS ERNŐ

ELPUSZTULT KOCSÁNYTALAN TÖLGYEK ÉVGYŰRŰ VIZSGÁLATA

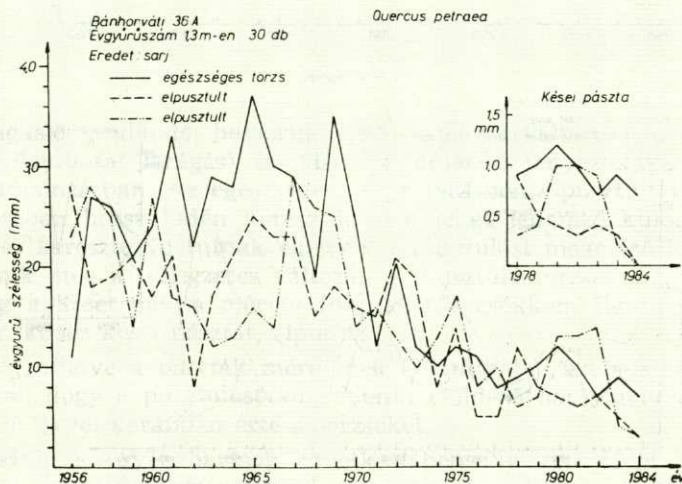
„Mivel a fák növekedését a faji és egyedi öröklött tulajdonságokon kívül a környezeti tényezők befolyásolják, évgyűrűelemzéssel a környezet változásaira következtethetünk.” (Majer, 1972).

Az idézett gondolatnak szellemében vettük vizsgálat alá hazánkban 1978-ban fellépett és máig is tartó járványban elpusztult kocsánytalan tölgy (*Quercus petraea* Matt./Lieb.) törzsek anyagát. A vizsgálatokat a Bükk-hegységben végeztük. Hat erdőrészletben, amelynek pontos helyét, az állomány eredetét stb. az ábrákon tüntettük fel, termeltük ki a törzseket. Ezek közül öt részletben egy egészséges és kettő 1984-ben elpusztult, míg egy részletben csak egy egészséges és egy elpusztult törzs volt.

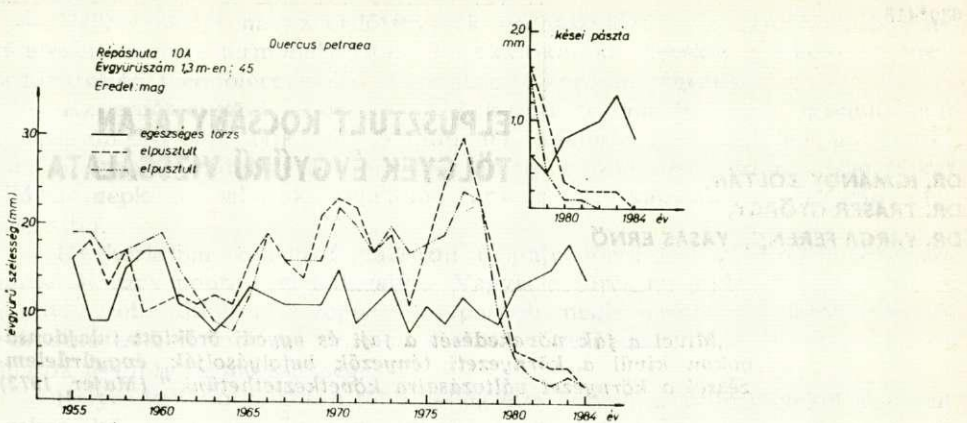
Az évgyűrűk vizsgálatára szolgáló korongokat a tőtől 1,3 m magasságban vágtuk ki. Ezek felületének lecsiszolása után a legnagyobb és legkisebb átmérről át húzott vonalon mértük az egyes évek évgyűrűszélességét, ezen belül pedig a korai (tavaszi) és kései (nyári) pászták méretét. Az így kapott adatok átlagát kiszámítva, ezzel végeztük a további vizsgálatokat.

A kapott adatokat az 1–6. ábrán mutatjuk be. Ezeken az egyes évekhez tartozó évgyűrűszélesség átlagok vannak feltüntetve. Az ábrák bal felső sarkában pedig az utolsó évek kései (nyári) pásztaméreteit ábrázoltuk. Erre azért volt szükség, mert megfigyeltük, hogy a pusztulás évében a törzs rendszerint még képez korai pásztát, késeit azonban már nem.

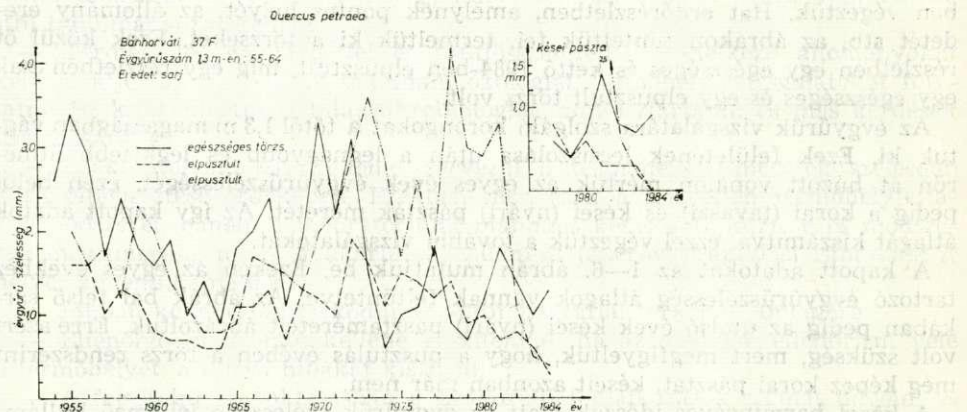
A közel harmincéves időszak alatt az évgyűrűk szélessége jellemző hullámzást mutat. A faji és egyedi öröklöttségen kívül a kor, az állományban el-

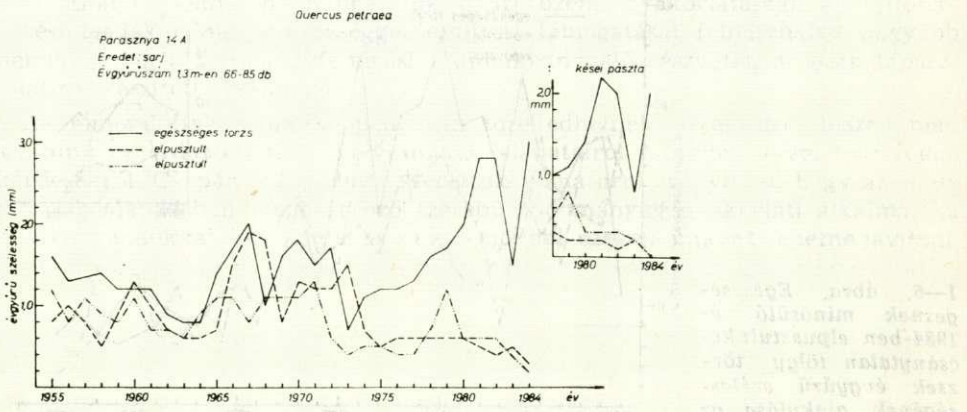
1—6. ábra. Egészségesnek minősülő és 1984-ben elpusztult kocsánytalan tölgy törzsek évgyűrű szélességének alakulása az 1950-es évek közepétől

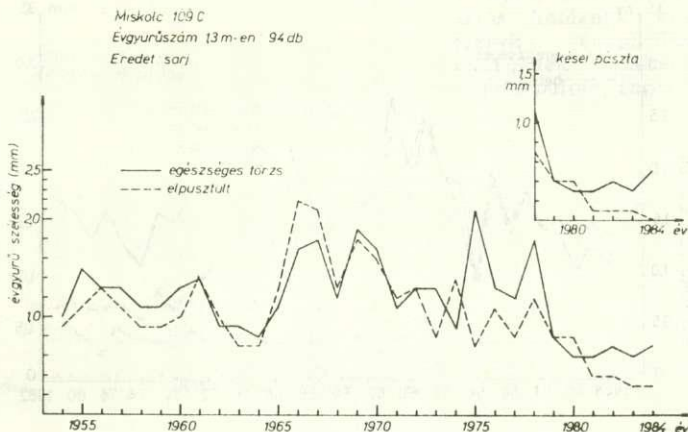
2. ábra

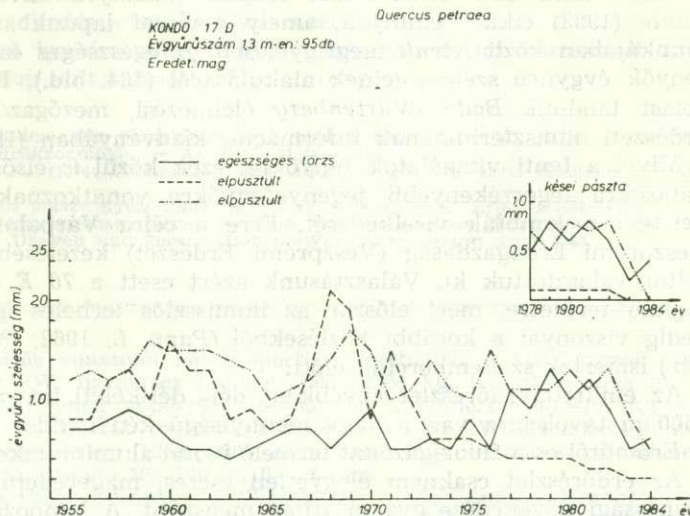
3. ábra

4. ábra

5. ábra

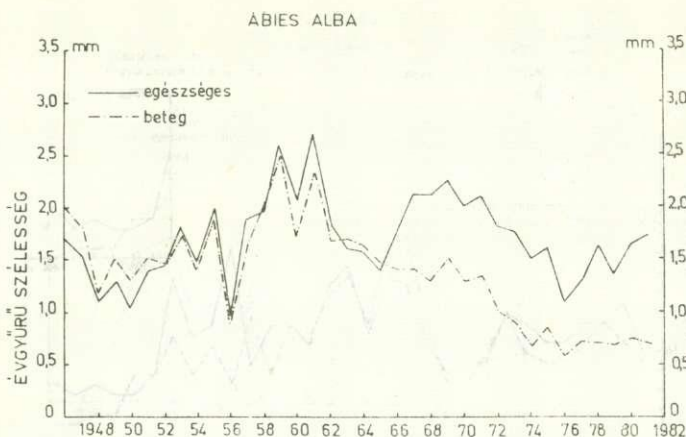

6. ábra

foglalt helyzet (kimagasló, uralkodó, beszorult stb.) és ennek változása, a rovargradációk hatása (lombozat lerágás) és talán az időjárási tényezők változása tükröződik a hullámbzásban. Az egészséges és az 1984-ben elpusztult törzsek évgyűrűalakulásában hosszú időn keresztül nem lehet jellemző különbséget találni. Egymást keresztezve futnak egészen a pusztulást megelőző két-öt évig. Ekkor történik meg a jellegzetes változás. A pusztuló törzsek évgyűrűi, elsősorban pedig a kései pászta mérete fokozatosan csökken. Befejezés-ként a törzs már nem képez kései pásztát, elpusztul.

Az évgyűrűszélesség, illetve a pászták méretének alakulásából azt a következtetést lehet levonni, hogy a pusztulást közvetlenül előidéző hatás azt megelőzően mintegy két-öt évvel korábban érte a törzseket.

A fokozódó immissziós és egyéb hatások következtében. Nyugat- és Észak-Európa erdeiben nagy kiterjedésű és mértékű pusztulást figyeltek meg. Ezzel

7. ábra. Az ingadozások az éghajlat alakulásának hatását mutatják az évgűrűszélességre. A 60-as évek közepétől a beteg fák évgűrűszélessége állandóan csökken az időjárási viszonyoktól függetlenül

kapcsolatban természetesen számosan vizsgálták az évgűrű alakulását az immisziós hatásokra. Ezek közül csupán néhányra hivatkozhatunk. Először *Baule* (1983) cikkét említjük, amely szakmai lapunkban jelent meg. *Baule* munkájában közli *Klenk* megfigyeléseit az egészséges és igen beteg jegenyefenyők évgűrű szélességeinek alakulásáról (564. old.). Hasonló jellegű ábrázolást találunk *Baden-Württemberg* élelmezési, mezőgazdasági, környezeti és erdészeti minisztériumának információs kiadványában (1983, 7. ábra).

Mivel a fenti vizsgálatok fenyőkre, ezek közül is elsősorban az immisziós hatásokra legérzékenyebb jegenyefenyőkre vonatkoznak, megkíséreltük felderíteni a lombfák viselkedését. Erre a célra Várpalota határában, a MN Veszprémi Erdőgazdaság (Veszprémi Erdészet) kezelésében lévő egyik erdőfoltot választottuk ki. Választásunk azért esett a 70 E erdőrészletet magába foglaló területre, mert először az immisziós terhelés igen nagy, másodsor pedig viszonyai a korábbi közlésekből (*Papp, L. 1962, Pagony, Szilágyi, 1974* stb.) ismertek szakembereink előtt.

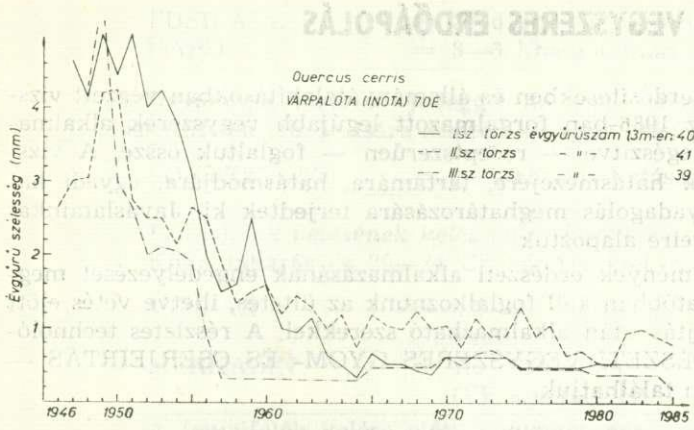
Az említett erdőrészlet egyébként dél- dél-keleti irányban, mintegy 1000–1500 m távolságra van a nagy mennyiségű kéndioxidot kibocsájító November 7. Erőműtől és a fluor-gázokat termelő inotai alumíniumkohótól.

Az erdőrészlet csaknem elegendően cseres, mageredetű, 45 éves. A törzsek magassági növekedése gyakorlatilag megszűnt. A lombzat zöld színe bronzos árnyalatú. Az erdőrészletből három törzset termeltünk ki. Ezekből 1,3 m magasan vágtuk ki az évgűrűvizsgálatra szolgáló korongokat. Az évgűrűk méretének vizsgálata hasonló módon történt, mint azt korábban már leírtuk. A három törzs évgűrűinek szélességét az évek függvényében a 8. ábrán mutatjuk be.

Az ábráról világosan látszik, hogy a fiatalos, erőteljes vastagsági növekedése az 1950-es évek elején visszaesett, és ettől kezdve alig változó mértékben, igen alacsony (az inotai alumíniumkohót 1953-ban helyezték üzembe). A cser tehát, hasonlóan mint a fenyők, hosszú időn keresztül elviselheti még elviselhető immisziókból eredő terhelést, csupán vastagsági (és magassági) növekedése esik vissza erős mértékben.

A fentebb elmondottakból azt a következtetést vonhatjuk le, hogy:

- A kocsánytalan tölgy járványos pusztulását hirtelen ható ok idézte elő. Ilyen lehet egy gyorsan kialakuló edényeltömődés, amelyet valamilyen körkörös okozó vált ki;

8. ábra. Erős immisziós hatásnak kitett cserekek évgyűrűszélességének alakulása (Várpalota, Inota)

- Az immisziókból eredő terhelést, ha az még elviselhető, a lombfák a fenyőkhöz hasonlóan hosszú időn keresztül elviselik. Hatásként a magassági és vastagsági növekedés jelentősen visszaesik;
- A járványos jellegű kocsánytalan tölgypusztulásban az immisziókból eredő terheléseknek nem volt számottevő jelentősége.

Dr. Baule, H. (1983): Faállományok pusztulása és a tápanyagellátás. — *Az Erdő*, 32:563—564.
 Dr. Majer A. (1972): Évgyűrűkronológia. — *Az Erdő*, 21:164—171.
 Dr. Págyon H., Szilágyi A. (1974): Kémhatás vizsgálatok levegőszennyezett területen. — *Az ERDŐ*, 23:520—523.
 Dr. Papp L. (1962): A kóros légszennyeződések hatása az erdőre. — *Az Erdő*, 11:452—456.
 Walderkrankungen und Immissionseinflüsse. — Eine Information des Ministeriums für Ernährung, Landwirtschaft, Umwelt und Forsten Baden—Württemberg, Band April 1983.

A **nevelővágások csörlős vonszolói** két csoportba sorolhatók. A **kistraktorok** motorteljesítménye 10—30 kW, üzemszámja 1000—2500 kg, nyomtávolsága 800—1300 mm, egydobos csörlőjének vonóereje 10—30 kN, kötélmérete 40—70 m/8—11 mm. A **könnyű csörlős vonszolók** motorteljesítménye 25—50 kW, üzemszámja 2500—5000 kg, nyomtávolsága 1200—1800 mm, egy- vagy kétdobos csörlőjének vonóereje 20—40 kN, kötélmérete 50—100 m/10—13 mm.

Csőrlős kistraktor például a *Drabant*, a *Skogsbasen*, a *Variotrac*, a *Krabat* és az *Iwafuji T—10*, valamennyi nyugati gyártmány. Könnyű kategóriájú csörlős vonszoló az *Iwafuji T—20*, *T—20 AF* és *T—30* (Japán), a *T—25 L*, a *TL—28* és a *T—40 L* (Szovjetunió), a *Holder A 55 F*, *A 60 F* és a *Jubi Trac ES 60* (NSZK), a *Ferrari 86* (Olaszország), a *DFU—451* (NDK), a fejlesztés alatt levő *LKT—60* (Csehszlovákia), a hidrosztatikus hajtású *KNL—451* (Lengyelország) — melynek gyártásáról leálltak, és más típusok. A méretesebb törzsű növedéfközpontú gyérítésekben általában már a csörlős vonszolók közepes kategóriáját alkalmazzák (*TAF—65 D*, *LKT—80*).

A gébeszerésekkel kapcsolatos döntések alapos megfontolást igényelnek. A szóbanforgó tárgyban általános irányelv, hogy a könnyű csörlős vonszolók előnyben részesítendők a kistraktorokkal, a KGST tagországok gyártmányai pedig a nyugati gépekkel szemben. Korábban már publikáltuk azt a törvényszerűséget, hogy a gépek méreteinek és kapacitásának csökkenésével nem csökken arányosan a beszerzési ár, sőt az sokszor közel áll a hasonló jellegű közepes gépekéhez. Így a gépek kicsire méretezése a fakitermelési költségeket sem a manuális és fogatos munkával, sem a lényegesen nagyobb gépekkel szemben nem csökkentik. Különösen vonatkozik mindez a nyugati gépekre, melyek beszerzési árát a forgalmazók gyakran jelentősen eltérítik tényleges műszaki értéküktől. Mindezen okokból főleg a kistraktorok fajlagos — munkateljesítményre vetített — üzemeltetési költsége magas.

Dr. Temesi Géza

VEGYSZERES ERDŐÁPOLÁS

A csemetekertekben, erdősítésekben és állományátalakításokban végzett vizsgálatok eredményeit az 1986-ban forgalmazott legújabb vegyszerek alkalmazási tapasztalataival kiegészítve — receptszerűen — foglaltuk össze. A vizsgálatok a készítmények hatásmezejére, tartamára, hatásmódjára, egyedi hatásosságára és az irányadagolás meghatározására terjedtek ki. Javaslatainkat a vizsgálatok eredményeire alapoztuk.

Az ismertetett készítmények erdészeti alkalmazásának engedélyezését megkértük. A jövőben behatóbban kell foglalkoznunk az ültetés, illetve vetés előtt és a kelés, illetve kihajtás után alkalmazható szerekkel. A részletes technológiai leírásokat az ERDÉSZETI VEGYSZERES GYOM- ÉS CSERJEIRTÁS — 1984. ERTI-kiadványban találhatjuk.

I. TAVASZI KEZELÉSEK

Tölgyfélék őszi és tavaszi vetéseinek kelés előtti kezelése (március 15—április 25.)

CARTEX — M	= 10—14 kg/ha, vagy:
ARESIN	= 2—3 kg/ha
+MERKAZIN	= 1,5—2,0 kg/ha
+SATECID	= 4 kg/ha, vagy:
DUAL 720 EC	= 2,5—3,0 l/ha
+ARESIN	= 2,0 kg/ha, ill. ARESIN helyett:
AKTIKON PK	= 0,5—1,0 kg/ha

Füvesedés esetén:

GRAMOXONE	= 3—4 l/ha, vagy:
FUSILADE	= 3—4 l/ha, vagy:
NABU	= 3—4 l/ha

Tölgyfélék és mélygyökerű 2. éves, vagy ennél idősebb csemeték, suhángok, azok kihajtás előtti kezelése:

ACENIT 50 EC	= 4—6 l/ha
+DIURON (LUCENIT 80 WP)	= 2—4 kg/ha, vagy:
ARESIN	= 2,5—3,0 kg/ha
+AKTIKON PK	= 1,5—2,0 kg/ha

Füvesedés esetén, a tölgyfélék vetésénél és csemetéinél, azok kihajtása előtt:

SYS 67 OMNIDEL	= 10—12 kg/ha adható a kombinációkhoz.
(A DIURON/LUCENIT 80 WP már ősszel kijuttatható!)	

A csemeték kihajtása után kísérleti jelleggel a fűvek eltávolítására:

FUSILADE = 3—6 l/ha, ill. helyette:
NABU = 3—6 l/ha alkalmas.

Ugyancsak kísérleti jelleggel az acat, betyárkóró, keserűfűfélék stb. irtására szintén kihajtás után:

LONTRELL 300 = 0,3—0,6 l/ha hatásos.

Fenyőfélék vetésének kelés előtti kezelése:
Kellő takarás és 20—24 C° hőmérséklet mellett:

VELPAR = 0,2—0,4 kg/ha EF, FF-re!
vagy:
MERKAZIN = 1,5—2,0 kg/ha
(VF kivételével)

A fenyőfélék kelése előtt a gyomosodás megszüntetésére:

GRAMOXONE = 2—3 l/ha alkalmas.

Fenyőfélék 2. éves vagy ennél idősebb csemetéinek kezelése kihajtás előtt:

ACENIT = 4—6 l/ha
+ARESIN = 1,5—2,0 kg/ha, vagy:
VELPAR = 0,5—1,5 kg/ha (Csak EF, FF, JF-re), vagy:
AKTIKON PK = 1,0—1,5 kg/ha
+ACENIT 50 EC = 4—6 l/ha, vagy:
ACENIT 50 EC = 4—6 l/ha
+MERKAZIN = 2—3 kg/ha

Füvesedés esetén a fenyők kihajtása előtt, de a füvek kihajtása után az előző kombinációkhoz hozzáadunk:

SYS 67 OMNIDEL = 10—12 kg/ha, vagy:

GLIALKA = 8—12 l/ha mennyiséget.

A fenyők kihajtása után, vizsgálati céllal:

FUSILADE = 3—4 l/ha, vagy:
NABU = 3—6 l/ha

Nyár- és fűzfélék dugványozás kihajtás előtti kezelése:
Tiszta talajra, a gyomok csírázása előtt kell kijuttatni:

ACENIT 50 EC = 4—6 l/ha
+NITIRÁN 35 EC = 12—14 l/ha, esetenként
18 l/ha, vagy NITIRÁN 35 EC helyett, az
ACENIT 50 EC = 4—6 l/ha-hoz
+MALORÁN-ból = 3—4 kg/ha mennyiséget teszünk.

Dugványozás előtti kezelés kb. egy hónappal (betárszással):

ALIROX 80 EC	= 6—8 l/ha, vagy
OLITREF	= 3—3,5 l/ha (dugványozás előtt 3—4 nappal) Biotestelni kell!
Füvesedés esetén kihajtás után is:	
FUSILADE	= 3—6 l/ha, illetve:
NABU	= 3—6 l/ha, illetve
	= 4—6 l/ha tarackos füvek esetén.
Acat és betyárkóró irtására kihajtás után:	
LONTRELL 300	= 0,4—0,6 l/ha
A FUSILADE, a NABU és a LONTRELL 300 szuperselektív hatású a nyárakban, fűzekben és tölgyfélékben.	
<i>Akácnak vetés előtti kezelése:</i>	
Vetés előtt kb. egy hónappal:	
ALIROX 80 EC	= 6—7 l/ha, vagy:
Vetés előtt kb. három-négy nappal:	
OLITREF	= 3—3,5 l/ha (Biotestelés célszerű)
<i>Akác kétéves, vagy idősebb csemeték kezelése kihajtás előtt:</i>	
ACENIT 50 EC	= 4—5 l/ha
+ARESIN	= 1,0—1,5 l/ha, vagy ARESTIN helyett:
MERKAZIN	= 1,5—2 kg/ha, vagy:
ACENIT 50 EC	= 4—5 l/ha
+MALORÁN	= 2,5—3,0 kg/ha, vagy MALORÁN helyett:
NITIRÁN 35 EC	= 12—14 l/ha
Kötöttebb talajon:	
ACENIT 50 EC	= 4—5 l/ha
+AKTIKON PK	= 1,0—1,5 kg/ha
Füvesedés esetén:	
+SYS 67 OMNIDEL	= 10—12 kg/ha, vagy:
FUSILADE	= 3—6 l/ha, illetve
NABU	= 3—6 l/ha.

II. ŐSZI KEZELÉSEK (Általában szeptember 1—szeptember 30. között)

Allományátalakítások:

Fenyő- és tölgyfélék a rügyek kifejlődése, illetve be-
fásodása után, a fagyok beállta előtt.

Újulatok sarj- és cserjenyomás alóli felszabadítása, valamint állományátalakítások:

Tölgyfélék sarj-, cserje-, gyertyán- és akácelnyomás alóli felszabadítása: (kísérleti jelleggel az újulat mintegy 80%-os takarása mellett és 30 cm-es magasságig):

GLIALKA 200 = 8—10 l/ha tisztán, vagy:

GLIALKA 200 = 8—10 l/ha
+ AKTIKON PK = 3—6 kg/ha, vagy:

GLIALKA 200 = 8—10 l/ha
+ LUCENIT 80 WP = 3—4,5 kg/ha

Fenyőfélék: (VF kivételével)

GLIALKA 200 = 10—12 l/ha tisztán, vagy:

GLIALKA 200 = 10—12 l/ha
+ AKTIKON PK = 3—4 kg/ha, vagy:

GLIALKA 200 = 10—12 l/ha
+ LUCENIT 80 WP = 1,5—2,5 kg/ha, vagy:

VELPÁR = 1,5—2,5 kg/ha (Csak EF, FF, JF-rel)

(A VELPÁR július végétől alkalmazható!)

KRENITE = 10 l/ha (cserjeirtásra)

III. TRIFENOXIN 100 KIVÁLTÁSA

Tuskósarj- és cserjefoltok, gyertyán, akác, stb. eltávolítása:

GLIALKA 200 = 3—3,5%-os permetlével,
levélen át

GARLON 3 A = 10—15%-os vizes oldatával,
sarjkenéssel, vagy
permetezéssel;
= 50%-os vizes oldat, tuskó-
kezelés esetén.

VELPÁR = 2—4 kg/ha (száraz időben,
levélen át)

IV. HIDEGÁGYAK VETÉS ELŐTTI

GYOMTALANÍTÁSA

ALIROX 80 EC = 8—10 l/ha, vagy:

OLITREF = 3—3,5 l/ha (10—15 cm-re a
talajba bedolgozva)

Az ALIROX-os kezelést egy hónappal, míg az OLITREF-es kezelést egy héttel a vetés előtt kell elvégezni. Biotestelés feltétlen szükséges!

Általános talajkezelés céljára rétegeléssel, szellőztetéssel:

DI-TRAPEX = 5—600 l/ha mennyiségben.

V. UGAROK KEZELÉSE

A mélygyökerű gyomokat az ugarok vegyszeres gyomirtása során célszerű eltávolítani.

GLIALKA 200 = 14—15 l/ha, vagy:

SYS 67 OMNIDEL = 30—35 kg/ha,

+BANVEL M = 6—8 l/ha, vagy BANVEL

M helyett

DIKOTEX = 8—10 l/ha

Dr. Kolonits József

A MÉM ERDÉSZETI ÉS FAIPARI HIVATALÁNAK NEMZETKÖZI KAPCSOLATAI

A nemzetközi gazdasági kapcsolatok alapját a nemzeti méretekben társadalmasodott termelésben kereshetjük, amely kapcsolatoknak a leggyakoribb megnyilvánulási formái a külkereskedelem, szolgáltatások nyújtása más országoknak, az ezeket kísérő pénzmozgások, a nemzetközi tőkemozgások, a műszaki-tudományos együttműködés, a tudományos eredmények adásvétele, a nemzetközi segítségnyújtás stb.

A nemzetközi gazdasági kapcsolatok természetesen eltérően hatnak vissza az egyes országokra. A nagyobb országokban általában kisebb a nemzetközi gazdasági kapcsolatok súlya és a belső gazdasági összefüggéseket módosító hatása, míg a kisebb, gazdaságilag nyitott országokban jelentős hatást fejtenek ki. Magyarország természeti-gazdasági adottságai, az ország feladatai fokozottabban szükségessé teszik, hogy részt vegyen a nemzetközi munkamegosztásban. A jelenlegi gazdaságpolitika, az érvényes párt- és állami határozatok szintén hangsúlyozzák a nemzetközi munkamegosztásba való fokozottabb bekapcsolódásunk fontosságát és szükségességét.

A minisztérium Erdészeti és Faipari Hivatala nemzetközi együttműködésének az az alapvető célja, hogy a műszaki-tudományos ismeretek kölcsönös cseréje és azok gyakorlati bevezetése, adaptációja révén előmozdítsa ágazatunk fejlődését, segítse a termelésfejlesztés anyagi-műszaki alapjainak javítását, ösztönözze a vállalatok gazdasági-kereskedelmi kapcsolatainak kiszélesítését. Részleteiben az erdészet, a faipar és a vadgazdálkodás nemzetközi kapcsolatitól az alábbi főbb célok megvalósulását igényeljük:

- növekedjék a nemesített fajok száma;
- széles körben terjedjenek el a korszerű technológiák;
- javuljon az erdőgazdasági és elsődleges faipari munkák gépesítettségi színvonala;
- növekedjék az erdő melléktermékeinek felhasználása;
- mérséklődjenek az erdőt pusztító káros környezeti hatások;
- javuljon a hulladékhasznosítás feltételeinek megteremtése;
- tovább emelkedjen a vadászat, vadgazdálkodás, vadeltartóképeség színvonala.

A jelenlegi nemzetközi kapcsolatainkban elsősorban a műszaki-tudományos együttműködés dominál, a gazdasági, kereskedelmi kapcsolatok lassabban fejlődnek. A hivatal ezért szorgalmazza a vállalatok eddiginél intenzívebb gazdasági-kereskedelmi kapcsolatainak a kialakítását, támogatja a korszerű technika, technológia átvételére, a reexport, bérmunka, kooperáció és lízing ügyletek kialakítására irányuló törekvéseket.

Az EFH nemzetközi kapcsolatainak csoportosítása:

- bilaterális kapcsolatok keretében folyó együttműködések,
- multilaterális kapcsolatok keretében folyó együttműködések (nemzetközi szervezetek szakbizottságaiban, munkacsoportjaiban való részvétel, pl. KGST, FAO stb.).

Kétoldalú kapcsolatok

1986. I. negyedévében az EFH 14 országgal folytat kétoldalú együttműködést. Ezek körülbelül fele-fele arányban szocialista és tőkés országok. Az együttműködések főként műszaki-tudományos jellegűek, elsősorban az erdészet és faipar területeit ölelik fel, a vadászati kapcsolatok marginális jelentőségűek. Az együttműködések szakmailag igen sokrétűek, ennek illusztrálására kiemelem a fontosabb területeket:

- fanemesítési eljárások;
- tölgy-bükk pusztulás okainak tanulmányozása;
- fatermési táblák szerkesztése;
- termesztési ökoszisztémák és azok egészségügyi állapota;
- főbb, állományalkotó fafajok gazdálkodási szempontból értékes ismérvei, öröklési törvényszabályainak tanulmányozása;
- fűrészanyagok kiegészítő feldolgozásainak racionalizálása;
- erdészeti gépjármű fejlesztése;
- forgácslap előállítása, zöldapríték alkalmazása;
- erdővagyon újratermelés tervezésének továbbfejlesztése;
- erdőállomány adattár előállítása és hasznosítása;
- erdőállapot leltározás;
- erdei biomassa energetikai célú hasznosítása;
- vadeltartóképeség vizsgálata;
- vadgazdaság létesítésének megtervezése;
- vadgazdaságok tevékenységének tanulmányozása stb.

Mint a felsoroltakból is kiderül, az együttműködés kiterjed az erdészeti kutatásokra, az erdőrendezési feladatokra, a faipari tevékenységre és a vadgazdálkodásra. Ezek a műszaki-tudományos kapcsolatok elsősorban szakemberek kölcsönös cseréjében, információnyújtásban, dokumentációk átadásában, közös kutatásokban realizálódnak. Az EFH arra törekszik, hogy ezeknek a kapcsolatoknak a széles körű kiaknázása révén a másik fél kutatási, fejlesztési eredményei elterjedjenek, azok adaptálhatók legyenek a hazai viszonyokra, a fejlettebb technika, technológia átvétele megtörténjen.

A kétoldalú műszaki-tudományos együttműködések keretében általában az éves minisztériumi jegyzőkönyvek szolgálnak. A minisztériumi szintű tárgyalásokat, a jegyzőkönyvek aláírását megelőzően javaslatot kérünk a vállalatoktól és intézetektől az együttműködés területeire vonatkozóan. Ezeket egyeztetjük a külföldi partner minisztériummal, majd aláírjuk az éves jegyzőkönyvi megállapodásokat.

A kétoldalú kapcsolatok hatékonyságának növelése érdekében a jövőben célszerű volna az együttműködési témák számát szűkíteni az egyes relációk-

ban és megfelelő szelektálás után konkrét együttműködési tervek alapján történő közös tevékenység irányába előmozdítani a kapcsolatokat.

Nemzetközi szervezetek

Nemzetközi kapcsolataink másik fontos színtere a különböző nemzetközi szervezetekben való részvételünk, az ott folyó munkába való bekapcsolódás. Hivatalunk a következő nemzetközi szervezetek munkájában vesz részt, illetve egy-egy vezető munkatársunk tölt be különböző tisztségeket:

- FAO Erdészeti Bizottsága,
- FAO Európai Erdészeti Bizottsága,
- ENSZ Európai Gazdasági Bizottság Fabizottsága,
- Nemzetközi Vadászati és Vadvédelmi Tanács (C. I. C.),
- Erdészeti Kutatási Intézmények Nemzetközi Szövetsége (IUFRO).

A felsorolt nemzetközi szervezetek az alábbi főbb tevékenységeket fejtik ki:

A *FAO Erdészeti Bizottságának* alapvető tevékenységi területe az erdészeti politika általános irányainak és koncepcióinak kidolgozása, a társadalom és az erdő kapcsolatában lévő problémák vizsgálata, az erdőgazdálkodás támogatása, segítése, erdőtelepítési programok kidolgozása stb.

A *FAO Európai Erdészeti Bizottsága* regionális szervezet, amely lényegében ugyanazokkal a feladatokkal foglalkozik, mint az Erdészeti Bizottság, csak itt a tevékenység Európára terjed ki. Az előző pontban ismertetett feladatok még kiegészülnek a fapiaci kilátások elemzésével, prognózisával, az erdő és a vad kapcsolatával.

Az *ENSZ EGB Fabizottságának* fő működési köre az erdőgazdálkodás, az elsődleges faipar, a fatermékek, az erdészeti munkák gépesítése, az európai faipar és fakereskedelem tendenciái. A Fabizottsághoz tartozik még az Erdészeti Munkatechnikai és Erdészeti Munkások Képzése Közös Bizottság, valamint az Erdészeti Gazdaságtani és Statisztikai Közös Munkacsoport. Ezek munkájában szintén részt veszünk.

Ezekben a nemzetközi szervezetekben való tevékenységünk abban nyilvánul meg, hogy részt veszünk a bizottságok ülésein, szimpóziუმain, szemináriumain. Így lehetőség nyílik számos, hasznos információ megszerzésére, ugyanakkor a tisztségeket betöltő munkatársaink előadásai révén mi is nyújtunk információkat a magyar erdészetről, faiparról, vadászatról a nemzetközi szervezetek számára. A bizottsági munkák eredményeit, az ott szerzett tapasztalatokat felhasználjuk a hazai erdőgazdálkodás irányításában és vállalati gyakorlatában.

A *Nemzetközi Vadászati és Vadvédelmi Tanács (C. I. C.)* tevékenységi köre a vadászati kultúra nemzetközivé tételére, a vadgazdálkodás fejlesztésére és a veszélyeztetett vadfajok védelmére irányul. Részt veszünk a szervezet Igazgató Tanácsának és Nagyvad Bizottságának munkájában.

Itt említem meg, hogy a szervezet 1987. évi közgyűlését Magyarországon tartja. A Hivatal Vadászati és Igazgatási Főosztálya már megkezdte e rangos esemény megszervezésének előkészítését, hogy magas színvonalon biztosítsunk kulturált szakmai és protokolláris programokat a közgyűlés egyhetes időtartamára.

Az *Erdészeti Kutatási Intézmények Nemzetközi Szövetsége (IUFRO)* fő feladata az erdészeti kutatások nemzetközi összehangolása, az elért kutatási eredmények összegezése. Tevékenységét különböző kutatási munkacsoportokban végzi. Irányelveket, koncepciókat dolgoz ki az erdészeti kutatások nemzetközi

zi összefogása céljából. Időszakos üléseken megvitatja a kutatási irányvonalakat és a további teendőkre ajánlásokat tesz.

KGST keretében folyó együttműködés

A KGST-ben az együttműködésünk a Mezőgazdasági Állandó Bizottság (MÁB) Erdészeti Szekciójához és a Könnyűipari Állandó Bizottság (KÁB) Faipari Állandó Munkacsoportjához kapcsolódik. Jelentősebb tevékenység — az EFH szempontjából — a MÁB Erdészeti Szekciójában folyik, a KÁB Faipari Állandó Munkacsoportjának a feladatai alapvetően az ipari tárcához kapcsolódnak.

A MÁB Erdészeti Szekciója hangolja össze a KGST-tagországok sokoldalú erdészeti együttműködését, amely döntően műszaki-tudományos jellegű. A szekció évente más és más KGST-tagországban tartja soros ülését — a sorrend a cirill ábécét követi — illetve vele párhuzamosan kerül sor a KGST-tagországok erdőgazdasági és fakitermelő szervezetei vezetőinek találkozására.

Mindkét ülés jegyzőkönyvének határozatai és munkatervi programjai bekerülnek a MÁB éves jegyzőkönyveibe. Az Erdészeti Szekcióban ezidő szerint az alábbi fő témák vannak napirenden;

- a KGST-tagországok erdőgazdasági fejlesztésének prognózisa 2010-ig,
- erdőgazdaságokban alkalmazott herbicidek és arboricidek,
- az erdőgazdasági tervezési számítások automatizált rendszerének felépítési módszerei és alkalmazásának tapasztalatai,
- erdei kártevők és betegségek,
- erdőgazdaságokban alkalmazott herbicidek és arboricidek,
- különleges genetikai tulajdonságú magvak gyűjtése, kezelése és tárolása.

Ezenkívül különböző információk, dokumentációk cseréje, szakértői tanácskozások egészítik ki a KGST-ben folyó műszaki-tudományos együttműködést.

*

A nemzetközi együttműködési munkánk eddigi gyakorlata alapvetően összhangban áll a nemzetközi kapcsolatokra vonatkozó irányelvekkel, megfelel a vele szemben támasztott elvárásoknak. Ugyanakkor azonban azt is látni kell, hogy a műszaki-tudományos kapcsolatokból származó előnyöket nem mindig tudjuk megfelelően kamatoztatni, a külföldön szerzett tapasztalatok, információk hasznosítása, közreadása, publikálása nem kielégítő, helyenként igen nagy átfutási idővel kísérelünk meg valamit hasznosítani, illetve nemigen történik megfelelő érdemi reagálás az útijelentésekben foglalt konstruktív javaslatokra. Igen lényeges az információ szerzés és naprakész tárolása a nemzetközi kapcsolatokban. Ezen a téren még szükséges javítanunk és előbbre lépniünk.

A jövőt illetően elsőrendű feladat — az alapvetően helyes nemzetközi együttműködési irányelvek, relációs politika maradéktalan érvényesítése mellett — a szocialista országokkal való együttműködés fokozása, új szakmai területek bevonása, a fejlett tőkés országok műszaki-tudományos eredményeinek hazai adaptálása, a gazdasági-kereskedelmi együttműködések kiszélesítése.

Összegezve a leírtakat, véleményem szerint a nemzetközi együttműködés adta lehetőségeket még korántsem merítettük ki teljesen. Erre pedig törekedniünk kell, mert hazánk gazdasági nyitottsága ezt a követelményt támasztja és ez az erdőzet területén — az erdők kihangsúlyozottan fontos gazdasági, társadalmi szerepe miatt — egyúttal a szakma igénye is.

Brokés Tamás

Fiataljaink munkáiból

AZ ERDŐSÍTÉSI MUNKÁK HATÉKONYSÁGÁNAK VIZSGÁLATA

PÁLL MIKLÓS

Napjainkban egyre többet foglalkozunk az erdőműveléssel. Ez tükröződik az 1986. január 1-ével érvénybe lépett 16/1985. (XII. 28.) MÉM—PM—ÁH rendeletben is, ami a korábbihoz képest jelentős változásokat tartalmaz. Igyekszik ösztönözni a gazdálkodót a szakszerű, a tartamos erdőgazdálkodás érdekében végzett munkára.

Az erdőművelés egyik alapvető kérdése az erdősítési tevékenység minősége, hatékonysága. Ehhez kapcsolódóan szeretnék néhány észrevételt tenni.

Egy adott gazdálkodó erdősítési tevékenységének vizsgálatakor elsősorban azt nézzük meg, hogy a befejezett erdősítések átadása mekkora az éves belépő felújítási kötelezettséghez képest. Ha például az átadás tartósan alatta marad a belépő kötelezettségnek, akkor a kötelezettség halmozódik, hárálék keletkezik, az egyensúly felborul. Az egyensúlyi helyzet alakulását azonban csak megfelelő területi nagyságrend felett — pl. erdőgazdasági vagy országos szinten — szabad vizsgálni, ellenkező esetben téves következtetésekre juthatunk. A magyarázat a következő:

A befejezett erdősítés átadásának a fent említett rendelet szerint van egy lehetséges legkorábbi és egy legkésőbbi időpontja. Mivel ez fafajonként és használati mód szerint különböző, az erdősítések öt csoportra oszthatók az 1. táblázat szerint.

1. táblázat

Sor- szám	Csoport	Az átadás ideje		Átlagos átfutási idő (év)
		leg- korábbi év	leg- későbbi év	
1.	Tarvágásos T	5	10	7,5
2.	Tarvágásos A, É, Fü, NY	3	6	4,5
3.	Tarvágásos egyéb fafaj	4	8	5,0
4.	Felújító vágás T, B	2	8	5,0
5.	Felújító vágás egyéb	2	6	4,0

(A fokozatos felújító vágások esetében az időt a végvágástól számítjuk!)

Az 1. táblázatból jól látható, hogy az egyes csoportokba tartozó erdősítések átfutási ideje különböző. Ha a belépő kötelezettség változó, a befejezett átadás a legszakszerűbb gazdálkodás esetén is az átfutási időnek megfelelő eltolódással követheti azt. Feltételezve az állandó belépő kötelezettségi szintet, ha ezen belül az említett csoportok aránya változik, éppen az átfutási idő különbözősége miatt a befejezett átadás különbözhet a belépő kötelezettségtől. Egyszerű példával élve: egy hagyományos erdőzet nagyságrendjében, ha egyik évről a másikra, akárcsak tölgyes felújításra térünk át, 3—4 év múlva az átadható akácok elfogynak, átadható tölgyesek pedig még nincsenek.

Az ilyen változásokat előidézheti az erdőtervi előírás is, de előidézheti a piaci igényeket követő fahasználati tevékenység is.

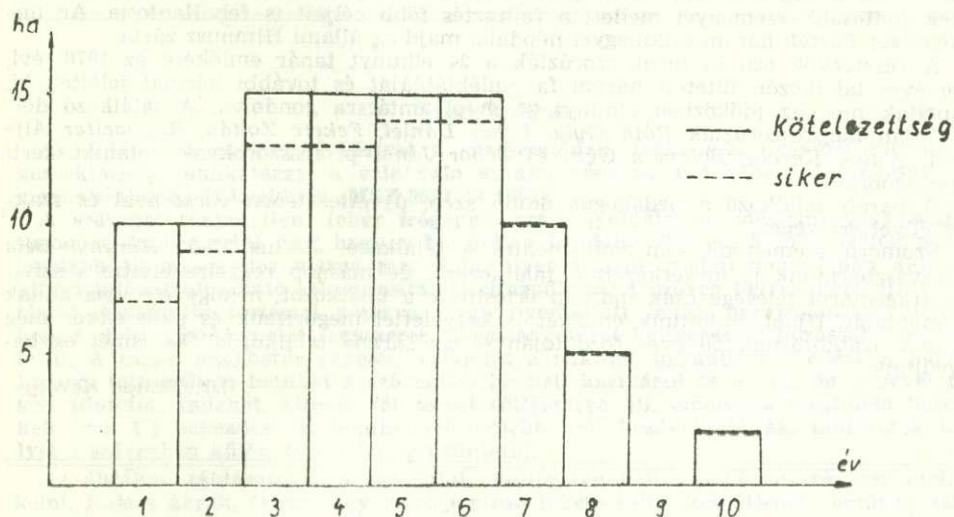
Nem közömbös az sem, hogy a fokozatos felújító vágások aránya mekkora az összes véghasználatban. A már megbontott, de még nem végvágott erdőrészek állomány alatti erdősitése növeli a kötelezettséget, ugyanakkor a végvágás éve nincs határidőhöz kötve. Tehát a befejezés várható idejét csak a végvágás után lehet tervezni, a végvágás időpontja pedig a természeti körülmények függvénye.

Ha pontos képet akarunk kapni egy gazdálkodó egység, pl. erdészet erdősitési tevékenységéről, az erdősitéseket a fent említett öt csoportra kell bontanunk és a csoportokon belül korosztályokra kell felosztanunk. Ez a művelet az „E” lapok alapján könnyen elvégezhető. Az így kapott adatokat célszerű táblázatban, illetve a szemléletesség kedvéért oszlopdiagrammon összefoglalni. Példaképpen fiktív számokkal a 2. táblázatot szerkesztettem.

	1 éves	2 éves	3 éves	4 éves	5 éves	6 éves	7 éves	8 éves	9 éves	10 éves
kötelezettség	10	10	15	15	15	15	10	5	—	2
siker	7	9	13	13	14	14	10	5	—	2

←————— átadható —————→

A. 2. táblázatból az ábrát szerkesztjük:

A táblázatból, illetve az ábrán jól látható, hogy miként alakul a kötelezettség és a siker viszonya, hol szükséges pótlás, melyek azok a korosztályok, amelyek átadása lehetséges. Figyelemmel kísérhető a meglévő és a várható hátralék is.

A módszer — bár némi többletmunkával jár — jó lehetőséget nyújt az adott gazdálkodó erdősitési tevékenységének alapos vizsgálatára és a szükséges teendők meghatározására.

Ez pedig munkánk hatékonyságának fokozása érdekében elengedhetetlen.

Nem mindennapi találkozó

Végzésünk 40 éves fordulóján 20 bányász, 5 kohász és 40 erdész, családtagjaikkal együtt 135-en találkoztak június 28-án Sopronban az alma mater falai között. Az 1946-os, közös tabló 78 öregdiákjából tehát 65 fő 63–66 évesen jelent meg, hogy a csoportkép elkészítése után az Erdészeti és Faipari Egyetem díszes tanácstermében bensőséges ünnepségen vegyen részt. Lelkesedéssel harsant fel másfél száz torokból a bányász-, erdész- és kohászhimnusz. *Fodor Gábor* óvónőképző intézeti zenetanár fuvolán *Bach* A-moll szóló szonátáját adta elő, ezt *Stark Beáta* szavalata követte, majd *dr. Tompa Károly* pohárköszöntője után *dr. Gál János* egyetemi rektor üdvözölte meleg szavakkal a megjelenteket és az alma mater utolsó negyven évének fontosabb eseményei mellett a fejlesztés főbb céljait is felvillantotta. Az ünnepséget *Bartók* három csikmegyei népdala, majd az állami Himnusz zárta.

A résztvevők ezután megkoszorúzták a 24 elhunyt tanár emlékére az 1976. évi, 30 éves találkozóon ültetett három fa emléktábláját és további hármat jelöltek ki, ápoltak meg az időközben elhunyt 20 évfolyamtársra gondolva. A találkozó délutánján megkoszorúzták *Róth Gyula*, *Fehér Dániel*, *Fekete Zoltán*, *Romwalter Alfréd*, *Walek Károly*, *Boleman Géza* és *Sébor János* professzoroknak botanikuskeri mellszobrai.

A baráti találkozó a pedagógus üdülő szép, új éttermében vacsorával és szakestéllyel ért véget.

Szomorú eseménytől sem volt mentes a találkozó. Június 27-én *Horányi Béla* bányászbarátunk is megérkezett a találkozóra, de másnap reggelre elvitte a szíve. A tragédiáról felesége csak másnap értesítette a találkozót, nehogy elrontsa annak hangulatát. Újabb halottunk emlékét is kegyelettel megőrizzük és akik akkor még élünk, iratkozásunk 50 éves fordulóján — az „arany találkozó” — ismét egybe gyűlünk.

Dr. Tompa Károly

„A környezet állapota és védelme” címmel jelent meg a szakközönségünk figyelmébe is ajánlott KSH-kiadvány. A 330 oldal terjedelmű és színes borítóval ellátott, kilenc fejezetből és függelékkel álló könyv számos statisztikai táblát, grafikont, ábrát és fényképet tartalmaz szöveges értékeléssel. Az erdővel a IV. fejezet (Elővilág, természetvédelem) foglalkozik többek között. Az adatok 1984. évi állapotra vonatkoznak. Milyen ma hazánkban a főbb környezeti tényezők, a föld, a talaj, a víz, az élővilág, a levegő, a zaj minősége? A választ megtudjuk, ha a kiadványt fejezetről-fejezetre gondosan — és többször — átböngésszük. Nem kis fáradozással járó szellemi vállalkozás ez. A kiadvány nem csak hiánypótló, újszerű, hanem szemléletet és gondolkodást is formál.

(Ref.: dr. Csötönyi J.)

ÉS HOGY VAN MA?

Negyvenedik éve neveztek ki segéd-erdőmérnöknek a Szombathelyi Erdőigazgatóság közszegi erdőgondnokságába. Első munkanapomon — ahogyan az akkor illet — beutaztam a központba és munkára jelentkeztem az erdőigazgatónál, aki közel két órán keresztül tájékozódott szakmai céljaimról, elképzeléseimről, majd kifejtette, hogy mit vár tőlem az erdőművelés, a fahasználat és a fafeldolgozás terén a magyar erdészet. A beszélgetést azzal zárta, hogy kb. egy hónapig ismerkedjek a helyi viszonyokkal, majd utána ismét elbeszélünk.

Az ígért újabb beszélgetésre öt hét múlva került sor. Nagy meglepetésemre nem rendelt be magához, hanem váratlanul betoppant az erdőgondnokságra. Mivel a főnököm terepen volt, kettesben kocsiztunk ki a Steyer-házakhoz. Utazás közben az érintett állományok nevelésével kapcsolatban gyakorlati vizsgának vetett alá. Feljutva a házakhoz, megálltunk egy bontó-vágás előtt álló bükkösben. Kezembe nyomott egy krétát, amellyel meg kellett jelölnöm az általa kivágásra ítélt fák hegyfelőli oldalát. Leérve a völgybe azt mondta, hogy bebizonyítja, mennyire objektív alapokon áll az erdőművelő munkája. Bebizonyítja, hogy alulról felfelé haladva — nem látva a fák hegy felőli oldalára rajzolt jeleket — ismét ugyanazok a fák ítéltetnek kivágásra, mint amelyek felülről lefelé menet és, hogy a jelölés szakmai okait láthassam, faegyedenként megindokolja, miért kell az illető törzset az állományból kiemelni.

Az erdőrészletet végigjárva bizonyosságot szerezhettem arról, hogy az adott termőhelyi viszonyok között, az állományok fejlődését jól ismerő szakember a jelölés során a szubjektív ítéletet képes kiküszöbölni és a döntését objektív alapokra helyezve meghozni. De gazdagodtam egy életre szóló tapasztalattal is. Azzal, hogy miként lehet a kezdő szakembereket életük végéig az erdészet szolgálatába állítani.

Dr. Szász Tibor

Szerzőinkhez

A közlésre szánt szerzői kézirat a szerkesztőnek, lektornak, nyomdai szedőnek, korrektornak munkatárgy, a vele való munka védelme érdekében elkészítését országos szabvány is körülírja (MSZ 9651 és 1701).

A szöveget fényezetlen, fehér írógéppapírra, egyoldalasan, méseles vagy kettes sortávval kell gépelni úgy, hogy a bal szélen legalább 20 mm, a jobb szélen pedig legalább 10 mm széles margó maradjon. Ilyen írásról eredeti nagyságban készült, kifogástalanul olvasható sokszorosítás is elfogadható. A szöveg helyesbítése ártagasz-tással, hibajavító festéssel gépírva, vagy nyomtatott betűk berajzolásával történhet. A dőltbetűs kiemelést egyszeres, a vastagbetűsét kétszeres aláhúzással lehet jelezni. A csupa nagybetűs gépelés, valamint a ritkított ugyanilyen szedést is jelent. Idegen, félreérthető betűket a szövegben be kell karikázni és a margón a nevét fel kell tüntetni. Indexet, kitevőt fél sorral süllyesztve, ill. emelve a megfelelő helyre kell írni. Új bekezdést öt betűhellyel beljebb kell kezdeni. Ábrák, táblázatok helyét a szövegben külön sorral fel kell tüntetni.

Az ábrákat, táblázatokat a szövegtől elkülönítve kell a szöveg részéhez mellékelni. Rajzos ábrák, fehér vagy pauszpapíron fekete tollal készüljenek, betűnagyságban és vonalvastagságban gondolva a szükséges kicsinyítésre, vagy nagyításra. Nagyságuk közelítse a tervezett közreadást. Ilyen rajzok kifogástalanul sokszorosított példány is elfogadható. Fényképes ábrák fényes felelőletű fekete-fehér, vagy színes papírképek lehetnek. A táblázatokat géppel kell írni, vagy rajzos ábraként adni. Az ábrákat sorszámossal kell ellátni és az ábraalírást számsorrendben külön íven felsorolni a hozzátartozó jelmagyarázattal, egyéb jegyzettel együtt. A táblázatokat is sorszámozni kell, de a feliratot és jegyzetet magán a táblázaton kell fel tüntetni.

A kéziratot a szerzőnek alá kell írnia és a szerkesztőség munkáját könnyíti meg, ha feltünteti rajta személyi számát, a foglalkozását, munkahelyét és állandó lakcímét. Ilyen kéziratokért hálás a nyomda és

a szerkesztőség.

EGYESÜLETI KÖZLEMÉNYEK

Rovatvezető: Gáspár-Hantos Géza

Mérműkök a békéért. A MTESZ békefórumra gyűlt össze Budapesten 32 műszaki és természettudományos egyesület képviselőjében mintegy száz hazai szakember. Azt vitatták meg: miként járulhatnak hozzá a mérnöki alkotó tevékenység békés célú hasznosításához.

A tanácskozás csupán formális nyitánya egy helyi szinten már korábban is létező, ám immár országossá váló mozgalomnak — mondta *Részegh Csaba*, a MTESZ VB tagja. Egyes MTESZ-szervezetek már korábban is jelezték — kiállítások, szimpóziumok rendezésével, felhívások megfogalmazásával — a béke ügyéért való aktívabb kiállás szándékát. A szövetség elnöksége e kezdeményezéseket is szem előtt tartotta, amikor egy országos koordináló szerv, a MTESZ Békebizottság felállításáról döntött.

A MTESZ Békebizottság felhívása:

„Mi mérnökök jól tudjuk, sok függ tőlünk: az építés és a rombolás eszközei is általunk fejlődnek. Az emberiség napjainkban a műszaki és tudományos fejlődés révén képessé vált önmaga elpusztítására, de arra is, hogy a fejlődést felgyorsítva megnyissa az utat ahhoz, hogy az emberhez méltó életkörülmények világszerte általánossá legyenek, megkezdődhessen az éhség, a nyomor teljes felszámolása. A mérnököknek a béke biztosítja a legnagyobb teret képességeik kibontakoztatásához.

Ha a fegyverek hallgatnak, felgyorsul a társadalmi haladás. A béke a mérnököknek igazi alkotóképessége kibontakozásának feltétele. A béke és a társadalmi haladás körülményei között a műszaki értelmiség nem kerülhet konfliktusba önmagával, mert minden cselekedetével, alkotásával az embert szolgálja.

A magyar műszaki értelmiség, amely hazánkban a tudományos technikai forradalom elsőrendű hordozójaként nem csak végrehajtója a politikának, hanem más társadalmi osztályokkal és rétegekkel együtt annak egyik alkotója is, élni akar a megnövekedett szereppel járó jogokkal és viseli az ezzel kapcsolatos felelősséget. A társadalom e rétegét hivatása szinte kötelezi arra, hogy öntudatosan tevékenykedjen a társadalmi haladásért, amelyben leginkább kibontakozhatnak képességei. Felismerve helyzetét és erejét úgy véli, van szavazata, és mondanivalója népe, nemzete és a világ ügyében.

A mérnökök a birtokukban lévő szakismeret alapján kijelentik: már sokkal több a raktárakban felgyülemlett atomfegyver, mint amennyi bolygónk elpusztításához elégséges. Ez veszélyes következményekhez vezet, mert a civilizációt és magát az életet fenyegeti megsemmisítéssel.

Ezért minden, a civilizáció sorsáért aggodó tudományos és műszaki szakember felelősséggel kijelenti, a béke megőrzése az emberiség számára az elsődleges és a legfontosabb!

Szilárd meggyőződésünk, hogy a nukleáris katasztrófa megelőzhető és meg is kell előzni!

Mi, magyar mérnökök nemet mondunk a pusztításnak! Alkotásainkat az életért, az élet szebbé és gazdagabbá tételéért hozzuk létre! Szakmai és társadalmi tevékenységünkkel azon fáradozunk, hogy e célunk — minden jóérzésű ember célja — megvalósuljon. Felhívunk ezért minden műszaki, agrár-, gazdasági és természettudományi szakembert, csatlakozzon a MÉRNÖKÖK A BÉKÉÉRT mozgalomhoz!

Vállaljunk részt a hazai békemozgalom feladataiból: szóval, tettekkel bizonyítsuk, hogy tudásunkat a béke, annak megőrzése érdekében kívánjuk hasznosítani.

Mérműköbarátaink! Várjuk csatlakozásokatok mozgalmunkhoz.”

Az erdővédelmi és az erdőrendezési szakosztály kétnapos bemutatóval egybekötött tapasztalatcserét rendezett a Mátrai EFAG területén. A fő téma az erdők egészségi állapotának helyzete, a kocsánytalan tölgy pusztulás, valamint a csemetékerti termesztési és növényvédelmi technológiák voltak.

Bevezető előadást *Halász Gábor*, az erdőrendezési szakosztály vezetője tartott „Az erdőrendezés feladata az erdők egészségi állapotának felmérése” címmel. Az előadásban részletesen ismertette a gondos munkával elkészült, és több fórumon bíráltatott felmérési útmutatót, majd *dr. Fadgyas Kálmán*, az ERSZ egri irodájának igazgatója ismertette az általa kidolgozott felvételi módszert. A két előadáshoz mindkét szakosztály tagjai kiegészítésekkel, pontosítási igénnyel szóltak hozzá.

A terepi bemutatót a felsőtárkányi erdészeti területén *dr. Fadgyas Kálmán* vezette. A bemutató során helyszíni bemutásra került a kidolgozott felvételi módszer, melyet 4×4 km-es háló pontjaiban kíván elvégezni az ERSZ. A felvételi módszer nagy vitát váltott ki, melynek végén a két szakosztály tagjai abban egyeztek meg, hogy azt még finomítani kell.

A következő helyszínen *dr. Igmándy Zoltán* tanszékvezető egyetemi tanár a KTT-pusztulással kapcsolatos országos helyzetről, az 1982 óta folyó vizsgálatokról tájékoztatta a szakosztályok tagjait, majd egy konkrét erdőrészletben tanulmányozták a pusztulás helyi állapotát. A helyszínen erdőtervezési, erdőnevelési és erdővédelmi gondok, problémák felvetésére, és jelenlegi ismeretek szerinti megválaszolására került sor. Sajnálattal vették tudomásul a résztvevők, hogy az 1982-ben megkezdett kutatásokra egészben még mindig nem áll rendelkezésre a szükséges összeg, és leszögezték, hogy a kutatási munkát tovább kell folytatni e témákban, a pénzfedezet előteremtését kérték a főhatóság jelenlévő képviselőjétől.

A második nap délelőttjén a rendezvény résztvevői a káli nagyüzemi csemetékert tanulmányozták, ahol *Varga Béla*, a Mátrai EFAG osztályvezetője ismertette a kert kialakulását, technológiáját, majd *dr. Kolonits József* ERTI tudományos munkatárs az alkalmazott védelmi munkákról adott tájékoztatást.

Mindkét szakosztály tagjai elismerésüket fejezték ki az itt folyó szaporítóanyag-termesztési munkákkal kapcsolatban, melyek közül nem egyben úttörő munkát vállalt a Mátrai EFAG.

A kétnapos rendezvény *Schmotzer Andrásnak*, az erdővédelmi szakosztály vezetőjének értékelésével és zárszavával ért véget.

A szervezési és propaganda-bizottság ülésén megtárgyalta a cselekvési programból adódó feladatokra készített ütemezést és azt regionálisan, személyekre vetített rendszerbe foglalva szétosztotta. *Dr. Tibay György*, a bizottság vezetője részletes útmutatást adott a kapcsolatfelvétel, a „megtartás” módszereire, a tájékoztatási hálózat kiépítésére mindazon szervekkel, amelyek közvetlenül vagy közvetve érintettek, illetőleg bevonásuk nélkülözhetetlen szakmai érdekvédelmünk „társadalmasítására”. A munka féléves tapasztalatait összegyűjtve a soron következő ülésen fogják értékelni.

A Mikológiai Társaság az Evangélikus Országos Múzeummal együttműködve kamarakiállítás rendezett *Kalchbrenner Károly* lelkész-mikológus halálának 100. évfordulója alkalmából. A centenáriumi emlékezés felkeltette az érdeklődést és megnyerte a látogatók tetszését. A kiállítás szeptemberig tekinthető meg a múzeum Deák tér 4. sz. alatti kiállítótermében.

A helyi csoportok életéből

A budapesti csoport vitadélutánjának témája az „erdészeti és az AGROTEK” volt. *Kelemen László* „Az AGROTEK szerepe az erdészeti és elsődleges faipari tevékenység ellátásában és a mű-

szaki fejlesztésben” című, érdeklődést kiváltó és gondolatébresztő vitaindítójában az EROTEK szervezeti felállításáról, valamint a fagazdaság műszaki ellátásának főbb céljairól szólt. Kiemelte az együttműködés és a kapcsolattartás fontosságát, nem kevésbé egy

adatbank létrehozásának szükségességét. Felkért hozzászólóként *Ipsits Lajos* az alkatrészellátás gondjait taglalta. Az elhangzottakhoz hozzászólt *dr. Balogh Ferenc*, *Boross György*, *dr. Csötönyi József*, *Gönczöl Imre*, *Henter Pál*, *dr. Radó Gábor*, *Sarkadi Sándor*. A vitadélutánon egyetértettek abban, hogy a jövőben hasonló eszmecserék is szükségesek az AGROTEK és az OEE illetékes szakbizottságai, ill. szakosztályai között.

A Csongrád megyei csoport (Szeged) szervezésében, *Czene Barnabás* titkár vezetésével 32 fős csoport 4 napos tanulmányúton vett részt a Kisalföldi EFAG területén. A csoportot az EFAG székházában fogadta *dr. Komjáthy Ferenc* igazgató és ismertette a gazdaság helyzetét, szervezetét, tevékenységét. A helyszíni bejárások során, főként a gazdaság fatermesztési eljárásait tanulmányozták, melyekről *Bakonyi Csaba* termelési főmérnök, *Olaszi István* erdőművelési csoportvezető és az érintett erdészetek vezetői, műszaki vezetői adtak részletes, szakszerű, meggyőző tájékoztatást. A gazdag, tanulságos szakmai program mellett a résztvevők megismerkedtek a megye kiemelkedő kulturális, művészeti értékeivel is.

A pilisi csoport (Visegrád) a parkerdőgazdaság területén egész napos szakmai programot szervezett. Ennek keretében *Varga Béla* a Mátrai EFAG erdőművelési osztályvezetője, az OEE Erdőművelési szakosztály vezetője tartott érdekes előadást a kedvezőtlen adottságú hegyvidéki erdőgazdálkodás — különösen az állománygazdálkodás — időszereiről. Ezután *ifj. dr. Solymos Rezső* hasonló témakörű előadása következett szemléletes és tanulságos diavetítéssel.

A közös ebéd után a visegrádi erdészet diósi erdészkerületében tekintették meg a résztvevők az állománygazdálkodás eredményeit, gondjait. A bejárást kiértékelés követte.

A csoport 9 fafajú, növedékfokozó gyérítés-korú állományértékelés 100 törzsenek elbírálására „Jelölő versenyt” szervezett. A versenyen a hat hagyományos erdészet vezetői, műszaki vezetői és szakemberei vettek részt. A zsűri elnöke *dr. Madas László* nyugalmazott igazgató volt, tagjai: *dr. Szikra Dezső* főigazgató-helyettes és *Szaszlik Mária* erdőfelügyelő.

A versenyt a budapesti erdészet csapata nyerte, II. helyezést a visegrádi, a III. helyezést az esztergomi erdészet lett.

Az egyéni első helyezett *Csepely József* a budapesti erdésztől, a második *Katona Imre*, harmadik *Koncz Antal* a visegrádi erdészet kerületvezetői.

A szentendrei erdészet patronálásában, a csoport szervezésében a Dráva menti Fagazdasági Társaság Barcsról érkezett 21 fős csoportja részére *Géczy Béla* és *Kertész József* vezetésével bemutatották a Pilisi Állami Parkerdőgazdaságot egész napos program keretében.

A szakmai továbbképzés keretében a helyi csoportoknál a következő előadásokat tartották.

BAJÁN

Ódor József „A számítástechnika és a GÁEV információs rendszere”,
Dr. Egyed István „Az erdő- és vadgazdálkodás minőségének fejlesztése”,

DEBRECENBEN

Soós Gyula „A VII. ötéves terv erdőgazdálkodási célkitűzése a Debreceni Erdőfelügyelőség területén”,
Sári Zsolt „Számítógép alkalmazása az erdőgazdálkodásban”,

ESZTERGOMBAN

Dr. Madas László „Erdőgazdálkodás és természetvédelem a Pilisben”,

MISKOLCON

Gáspár Hantos Géza „Az új üzemtervek gyakorlati alkalmazása”,
Aranyosi István „A szakcsoportélet lehetőségei és feladatai”,
Kékési Antal „A Bükk-hegység gombavilága és gyűjtési lehetőségei”,
Dr. Solymos Rezső „Az erdőfelújítások alakulása és ezzel kapcsolatos feladataink”,
Szepesi András „Az erdősisítésnek az emberi környezetre gyakorolt hatása”,
Dr. Konecsni István „Gombaterképezés helyzete és a jövő feladatai”,

SOPRONBAN

Varga Szabolcs „Az erdőpusztulásokkal kapcsolatos hazai kutatások és elméletek”,
Szabó Győző „A biomassza-hasznosítás lehetőségei”,
Vida László „Együttműködési tapasztalatok az alapanyagtermelők és -feldolgozók között”,

VISEGRÁDON

Sántha Antal „A Pilis-hegység természetvédelmi titkai” címmel.

Baján *Salamon Ferenc*, a Hortobágyi Nemzeti Park igazgatója tartott előadást „A Hortobágy és a Hortobágyi Nemzeti Park feladatai” címmel. A nagyon élvezetes, diavetítéses előadás a természeti értékek ismertetésén túl helytörténeti, néprajzi, etológiai, állatnemesítési, nyelv-megőrző és régészeti ismertetésekkel gazdagította a hallgatóság tudását.

Kitüntetés

A mezőgazdasági és élelmiszerügyi miniszter hazánk felszabadulásának 41. évfordulója alkalmából

ÖTVÖS LORÁND-díjat adományozott **dr. Igmándy Zoltánnak**, a mezőgazdasági tudományok doktorának, az Erdészeti és Faipari Egyetem tanszékvezető egyetemi tanárának — helyi csoportunk elnökének — több fajfajra kiterjedő kutatási eredményeiért, különösen a faanyag minőségét befolyásoló tényezők feltárásában, járvány elleni védekezési eljárás kidolgozásának irányításában, a tárolt és felhasznált faanyag védelmének kialakításában, az erdőmérnök-képzés és továbbképzés megszervezésében kifejtett tevékenységéért;

ÚJHELYI IMRE-emlékérmet adományozott **dr. Páll Miklósnak**, a Zalai Erdős és Fafeldolgozó Gazdaság osztályvezetőjének — a helyi csoport titkárának — a nagyüzemi intenzív szaporítóanyag-termesztés zalai módszereinek kidolgozásáért, a finn Nisula-féle csemeteiskolázási eljárás továbbfejlesztéséért, a fajtavizsgálatban az erdő- és vadgazdálkodás összhangjának megteremtésében elért eredményeiért.

Új tagfelvétel: *Fenyvesi Csaba, Gombás Katalin, Gyergyák Lajos, Hován István, Molnár Tamás, Nagy Tamás, Patáki Tamás* erdőmérnök-hallgatók.

Halálozás

Mester András ny. ker. vez. erdész, aki hosszú szolgálatát mindvégig a zemplén-hegységi Hegyközben (Kovácsvágás, Vilypuszta, Pusztafalu, Füzérkomlós) látta el, f. évi augusztus 11-én, 66 éves korában elhunyt. Kerületében ment végbe 1954-ben a Hársas erdő-tömbben egy teljes folyamatában gépesített fakitermelés, amely annak idején országosan is úttörő jelentőséggel bírt. Szakértelmét a nagy kiterjedésű fakitermelések nyomán nevelt természetes és mesterséges erdőfelújítások még sokáig hirdetik. Temetése augusztus 13-án volt Pusztafalun.

Hoffmann Sándor erdőmérnök életének 84. évében, 1986. július 11-én, közlekedési baleset következtében elhunyt. Erdészeti tevékenységét mint a volt keszthelyi erdőgondnokság vezetője fejtette ki. Erdőmérnöki oklevele megszerzésének 60. évfordulójáról az egyetem gyémántdiploma adományozásával emlékezett meg, de az ünnepélyes átadást már nem érthette meg. Hamvait a keszthelyi Szt. Miklós temetőben helyezték el. Emlékét tisztelői munkatársaként, barátai „Babus”-ként őrzik meg.

AZ ERDŐ SZERKESZTŐ BIZOTTSÁGA. Elnök: *dr. Solymos Rezső*, a mezőgazdasági tudományok (erdészet) doktora, Budapest; főmunkatárs: *Jérôme René*, Budapest. — Tagok: *dr. Balázs István*, Budapest; *Barátossy Gábor*, Budapest; *dr. Berdár Béla*, Visegrád; *dr. Bondor Antal*, a mezőgazdasági tudományok (erdészet) kandidátusa, Budapest; *Bus Mária*, Veszprém; *Cebe Zoltán*, Szombathely; *dr. Csötönyi József*, Budapest; *Deák István*, Tamási; *dr. Firtás Oszkár*, Sopron; *Gáspár-Hantos Géza*, Budapest; *dr. Göbölös Antal*, Kecskemét; *dr. Herpay Imre*, a mezőgazdasági tudományok (erdészet) kandidátusa, Sopron; *Kadicsek János*, Miskolc; *Keszthelyi István*, Budapest; *Király Pál*, Budapest; *dr. Királyi Ernő*, a közgazdasági tudományok kandidátusa, Budapest; *Korbonszky Kazimírné*, Vác; *Krämer Antal*, Pécs; *Lócsey Iván*, Budapest; *Mészáros Béla*, Szombathely; *dr. Rácz Antal* a mezőgazdasági tudományok (erdészet) kandidátusa, Budapest; *Solymosi József*, Budapest; *Stádel Károly*, Győr; *dr. Szepesti László*, a mezőgazdasági tudományok (erdészet) doktora, Budapest; *dr. Szodfridt István*, a mezőgazdasági tudományok (erdészet) kandidátusa, Sopron; *dr. Szikra Dezső*, Visegrád; *Tóth László*, Szolnok; *dr. Tóth Sándor*, a mezőgazdasági tudományok (erdészet) kandidátusa, Budapest; *Varga Béla*, Eger.

